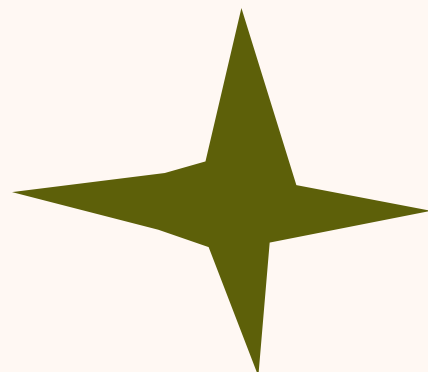

Vlaanderen
verbeelding werkt

REGEERBIJDRAGE JEUGD

DEPARTEMENT
CULTUUR,
JEUGD & MEDIA

vlaanderen.be/cjm

INLEIDING**DE THEMA'S SAMENGEVAT**

<u>JKP als katalysator voor transversale samenwerking en een strategische visie op een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen</u>	5
<u>Naar een overheidsbreed jeugd- en kinderrechtenperspectief mét beleidsparticipatie van kinderen en jongeren</u>	7
<u>Verbindend samenleven</u>	9
<u>Een grotere participatie van kinderen en jongeren aan het jeugdwerk</u>	11
<u>Analoge jeugdsector in een digitale wereld</u>	13
<u>Ruimte en Infrastructuur</u>	15
<u>Kennisonderbouwd beleid</u>	17

MEER WETEN?**LEES HIER DE VOLLEDIGE THEMAPAPERS**

<u>JKP als katalysator voor transversale samenwerking en een strategische visie op een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen</u>	19
<u>Naar een overheidsbreed jeugd- en kinderrechtenperspectief mét beleidsparticipatie van kinderen en jongeren</u>	23
<u>Verbindend samenleven</u>	30
<u>Een grotere participatie van kinderen en jongeren aan het jeugdwerk</u>	36
<u>Analoge jeugdsector in een digitale wereld</u>	41
<u>Ruimte en Infrastructuur</u>	45
<u>Kennisonderbouwd beleid</u>	52

INLEIDING

Kinderen en jongeren zijn een belangrijk deel van de bevolking¹. Op 1 januari 2023 bedraagt deze groep een derde van de Vlaamse bevolking, ofwel 2.342.983 kinderen, jongeren en jongvolwassenen². Het beleidsveld Jeugd is binnen de Vlaamse overheid een uniek en krachtig beleidsveld. Het gaat immers niet enkel om het ondersteunen van een dynamische en unieke sector, het jeugdwerkbeleid, maar ook om het voeren van een transversaal jeugdbeleid. Dat transversale jeugdbeleid vindt plaats over alle beleidsdomeinen heen (onderwijs, welzijn, wonen, mobiliteit, omgeving...), waarbij het verzekeren van de naleving van de rechten van kinderen en jongeren centraal staat. Dit is het jeugd- en kinderrechtenbeleid (JKB). Het voeren van een jeugd- en kinderrechtenbeleid beperkt zich trouwens niet enkel tot Vlaanderen en Brussel. Er wordt ook samengewerkt met andere overheden en organisaties op het lokale³, bovenlokale en internationale niveau⁴.

De verwevenheid van en het dynamische samenspel tussen jeugdwerkbeleid enerzijds en jeugd- en kinderrechtenbeleid anderzijds maakt dat alle elementen aanwezig zijn om een geïntegreerd jeugdbeleid op Vlaams niveau te realiseren. Hierbij is het cruciaal dat dit beleid vertrekt vanuit een breed gedragen jeugd- én kinderrechtenperspectief. Om dit te garanderen is het essentieel om kinderen en jongeren in de toekomst een nog meer centrale en actieve rol in dit beleid te geven. Zij zijn zelf de experts als het gaat over hun leefwereld, hun noden, en hun welzijn, en moeten hierin erkend worden als volwaardige actoren. Deze stem wordt krachtig uitgedragen door de jeugdwerksector, onze eerste partner in het bereiken van kinderen en jongeren. Zij zijn niet alleen onze handen en voeten op het veld, zij zijn ook onze ogen en oren als het aankomt op wat er leeft bij kinderen en jongeren.

Jeugd is een onmiskenbaar belangrijk beleidsveld met een vooruitstrevende sector en een uniek instrumentarium. Toch liggen er nog enkele uitdagingen voor wanneer het gaat over het voeren van een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid, maar ook wanneer het gaat over de ondersteuning van het jeugdwerk. De jeugdwerksector moet namelijk de kans krijgen mee te bewegen met veranderingen in de maatschappij. Dat vraagt specifieke inspanningen.

Deze regeerbijdrage handelt dan ook over het instrumentarium dat de minister ter beschikking heeft om enerzijds een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid te realiseren en anderzijds de nodige inspanningen te leveren om de jeugdwerksector te versterken. De twee belangrijkste werkinstrumenten om een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid te realiseren zijn het Jeugddecree⁵ en het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP). Het JKP vormt onmiskenbaar het kloppend hart van het jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen. In de woorden van de Vlaamse Jeugdraad (2019) is dit transversaal actieplan “het belangrijkste instrument dat de Vlaamse Regering in handen heeft om een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid waar te maken”. De decretale basis voor dit plan en de daaraan gekoppelde instrumenten zijn terug te vinden in het Jeugddecree.

De komende beleidsperiode beschikt de minister van Jeugd over een vernieuwd en krachtig instrumentarium om een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid verder te realiseren. De uitdaging voor die beleidsperiode ligt in het voeren van een werkelijk doorgedreven geïntegreerde aanpak om de leefwereld van kinderen en jongeren in Vlaanderen en Brussel te verbeteren, en zo ook de samenleving in haar geheel.

Die geïntegreerde aanpak begint bij het structureel betrekken van kinderen en jongeren bij het Vlaamse beleid, zoals toegelicht in de themapaper ‘[Naar een overheidsbreed jeugd- en kinderrechtenperspectief mét beleidsparticipatie van kinderen en jongeren](#)’. Cruciaal is dat dit niet alleen gebeurt wanneer het specifiek jeugdthema's betreft, zoals jeugdwerk of onderwijs, maar consequent in elk beleidsdomein met een impact op kinderen en jongeren. Daarnaast is er nood aan het versterken van de intergenerationele dialoog over belangrijke onderwerpen

1 Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk (Jeugddecree) van 23 november 2023, artikel 3, 11°: jeugd: personen tot en met dertig jaar, of een deel van die bevolkingsgroep

2 <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking-cijfers-2023>

3 Lokaal jeugdbeleid | Departement Cultuur, Jeugd & Media (vlaanderen.be)

4 Europese en internationale samenwerking | Departement Cultuur, Jeugd & Media (vlaanderen.be)

5 Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk (Jeugddecree) van 23 november 2023

in de samenleving, waar de themapaper '[Verbindend samenleven](#)' dieper op in gaat. Beide zaken worden in de themapaper '[JKP](#)' vertaald naar een ambitieus nieuw Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan.

Het sectorale jeugdbeleid weet zich gesterkt door een sterke jeugd(werk)sector. Die sector ziet zich vandaag echter geconfronteerd met een aantal duidelijke maatschappelijke uitdagingen. Concreet gaat het om een groeiende diversiteit in het jeugdwerk, de nood aan digitalisering van de jeugdsector, en de modernisering en opwaardering van de infrastructuur voor jeugd(verenigingen). Die uitdagingen worden achtereenvolgend besproken in de themapapers '[Een grotere participatie van kinderen en jongeren aan het jeugdwerk](#)' en '[Ruimte en Infrastructuur](#)'.

Titel themapaper

**JKP ALS KATALYSATOR VOOR TRANSVERSALE
SAMENWERKING EN EEN STRATEGISCHE VISIE
OP EEN GEÏNTEGREERD JEUGD- EN KINDER-
RECHTENBELEID IN VLAANDEREN**

Bijdrage

JEUGD**KORTE SITUERING VAN HET THEMA**

Het JKP of Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan is een pijler in het instrumentarium van de minister van Jeugd om een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid (JKB) te realiseren, in continue dialoog met andere beleidsdomeinen, het brede middenveld, het jeugdwerk en andere stakeholders. Het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid bevindt zich namelijk op een uniek snijpunt: het is een categoriaal beleidsthema gericht op kinderen en jongeren, maar het doorkruist ook andere beleidsdomeinen zoals mobiliteit, omgeving, cultuur, wonen, welzijn, enzovoorts.

OMGEVINGSANALYSE

Sinds 2018 schuilt de kracht van het JKP erin dat Vlaanderen zich verbindt tot concrete, haalbare en realiseerbare acties die een impact en waarneembaar effect hebben op het leven van alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Vlaanderen en Brussel. Zo wordt het JKP ingezet als inhoudelijk kompas voor de intermediaire organisaties jeugd, worden projectsubsidies toegekend aan open jeugdwerkingen als ze inspelen op de prioriteiten van het plan. Ook wordt expliciet gevraagd aan de vereniging die gesubsidieerd wordt als ondersteuningsorganisatie voor de participatie van kinderen en jongeren aan het lokaal beleid om de prioriteiten van het JKP lokaal bekend te maken en lokale besturen aan te moedigen om hierop in te spelen. In essentie legt het Jeugddecree van 23 november 2023 een raamwerk vast dat alle elementen bevat om van het JKP 2025-2029 een nóg effectiever plan te maken. Het is van belang om dit raamwerk maximaal te benutten.

HUIDIG BELEID

De werkinstrumenten om een krachtig jeugd- en kinderrechtenbeleid te gaan voeren zijn in het nieuwe decreetaal kader (Jeugddecreeet 2023) bepaald. Nu kan het echte werk beginnen, met name het voeren van een beleid voor, door, en met kinderen en jongeren. Om tegen het einde van deze legislatuur resultaten te zien, zullen er keuzes moeten gemaakt worden. Die keuzes vormen de basis van het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2025-2030, het kloppend hart van het jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen. Met het JKP schuift de Vlaamse Regering minimum drie en maximaal 5 weloverwogen prioriteiten naar voren. Deze prioriteiten worden geselecteerd na een intensief beleidsparticipatietraject waarin aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid, jeugdwerkers, lokale besturen, intermediaire organisaties jeugd, experts, onderzoekers én kinderen en jongeren betrokken worden.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

De kern van dit verhaal is dat het jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen een integrale benadering vereist, waarbij de rechten, stem en kansen van kinderen en jongeren centraal staan. Het Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, onderhevig aan vijf randvoorwaarden, vormt een krachtig instrument om transversale samenwerking uit te bouwen in Vlaanderen en daarbuiten en een strategische visie op een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid uit te dragen. Deze randvoorwaarden zijn essentieel voor het succes van het plan en omvatten:

1. Beleidsparticipatie: het actief betrekken van kinderen en jongeren bij het ontwikkelen en implementeren

- van het beleid om hun stem en perspectieven te integreren;
2. Middelen: het continueren voor geormerkte middelen om de doelstellingen van het jeugd- en kinderrechtenbeleid te realiseren en samenwerking uit te bouwen;
 3. Sterke administratie: het hebben van een sterke, goed georganiseerde administratie met mandaat is noodzakelijk om een effectieve uitvoering van het jeugd- en kinderrechtenbeleid en het JKP te realiseren;
 4. Monitoring: het adequaat monitoren en evalueren van het beleid om de voortgang te meten, eventuele knelpunten te identificeren, en tijdig bij te sturen indien nodig;
 5. Evenwicht tussen behoud en vernieuwing met oog voor duurzaamheid: het vinden van een balans tussen het blijvend inzetten op bestaande uitdagingen en het streven naar vernieuwing, om zo in te spelen op een steeds veranderende maatschappij, met aandacht voor duurzaamheid op lange termijn.

BUDGETTERING

Actie	Huidig jaarlijks budget (in euro)	Voorgesteld jaarlijks budget (in euro)
Projectmiddelen	1.325.000	1.325.000
Werkingsmiddelen	200.000	200.000
TOTAAL	1.525.000	1.525.000

De voorgestelde beleidsacties impliceren geen meervraag.

MEER WETEN

Titel themapaper

NAAR EEN OVERHEIDSBREED JEUGD- EN KINDERRECHTENPERSPECTIEF MÉT BELEIDSPARTICIPATIE VAN KINDEREN EN JONGEREN

Bijdrage

JEUGD

KORTE SITUERING VAN HET THEMA

Om de stem van kinderen en jongeren te versterken in de hele beleidscyclus, in elk beleidsdomein van de Vlaamse Overheid, en om in 2029 te kunnen spreken van een overheidsbreed jeugd- en kinderrechtenperspectief, is het essentieel om:

- De beleidsparticipatie van kinderen en jongeren (en hun organisaties) centraal te stellen;
- De beleidsinstrumenten van het jeugd- en kinderrechtenbeleid (JKB) en hun onderlinge samenhang te versterken.

OMGEVINGSANALYSE

Zijn jongeren niet meer geïnteresseerd in politiek? Op welke manier engageren ze zich nog? En hoe denken jongeren over maatschappelijke vraagstukken en uitdagingen? Er zijn opvallende trends en evoluties op te merken:

1. Het vertrouwen van jongeren in de overheden en hun instellingen is klein;
2. Er is het demografische gegeven dat, hoewel kinderen en jongeren nog steeds ongeveer een derde van de bevolking vormen, deze groep in onze verouderende samenleving steeds kleiner wordt, en niet structureel betrokken wordt bij het beleid;
3. Er is sprake van “detraditionalisering” en individualisering. Politieke betrokkenheid van burgers heeft dan ook een kwalitatieve verandering ondergaan naar andere, meer informelere vormen van beleidsparticipatie. De vraag is dus eerder hoe en waarom jongeren politiek actief willen zijn?

Er is een opkomst en het succes van losse niet-geïnstitutionaliseerde politieke acties, de vraag naar meer referenda en andere vormen van politiek, zoals burgerpanels, die ook bottom-up georganiseerd worden. En laat het dat vormen van beleidsparticipatie zijn waar jongeren een centrale rol in spelen. Denk maar aan spijbelacties voor het klimaat, Black Lives matter, of Sign-for-my-future.

HUIDIG BELEID

Op Europees en internationaal niveau wordt veel aandacht gegeven aan beleidsparticipatie van kinderen en jongeren. De samenwerking inzake Jeugd tussen de lidstaten van de EU wordt vormgegeven in de Europese Jeugdstrategie. Voor de periode 2019-2027 worden drie doelstellingen naar voren geschoven: jongeren betrekken, verbinden, en empoweren.

Op Vlaams niveau worden kinderen en jongeren rechtsreeks of onrechtstreeks betrokken via diverse kanalen en bij decreet verankerde instrumenten. Zo zijn er de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid (JKB) met o.a. de sector, de aanspreekpunten JKB in de Vlaamse administraties, het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP), het Kind- en Jongereneffectrapport (JoKER), het onderzoek van de Staat van de Jeugd, en het adviesorgaan de Vlaamse Jeugdraad. Toch merken we dat het voor Vlaamse beleidsmakers niet eenvoudig is om de impact van hun beleid op kinderen en jongeren in te schatten en het perspectief van kinderen en jongeren mee te nemen in hun beleidsproces. Een bijkomende uitdaging is dat enkel (oudere) jongeren via de Vlaamse Jeugdraad structureel betrokken worden, en dan nog maar pas in het besluitvormingsproces.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

Een versterking van het beleid door de ogen van kinderen en jongeren behelst versterking van het instrumentarium op verschillende sporen:

1. VERDER BOUWEN OP HUIDIGE ACTIES EN PROJECTEN:

- Verduurzaming van ontwikkelde tools i.h.k.v. Reflector 2.0, waaronder de participatiecirkel en het vormingsaanbod;
- Organiseren en coördineren van een netwerkgroep 'beleidsparticipatie van kinderen en jongeren' om te netwerken over beleidsdomeinen en sectoren heen;
- Overheidsbrede sensibiliseringscampagne(s) om beleidsmedewerkers van alle beleidsdomeinen te inspireren en toe te leiden naar de ondersteuningstools.

2. IMPACT VERHOGEN DOOR MEER TE GARANDEREN DAT KINDEREN EN JONGEREN HUN STEM KUNNEN LATEN HOREN IN ALLE BELEIDSDOMEINEN EN DOOR DE BELEIDSINSTRUMENTEN VAN HET JKB TE VERSTERKEN:

- Versterken van de aanspreekpunten Jeugd- en Kinderrechtenbeleid in alle beleidsdomeinen door mandaat, meer ondersteuning, vorming aan te bieden, de invulling van hun rol te faciliteren, interne consultatie, ...;
- Beleidsparticipatie van kinderen en jongeren binnen het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP): we betrekken kinderen en jongeren niet enkel doorheen het volledige voorbereidende, uitvoerende en evaluerende traject van het hele plan, maar ook concreet bij 5 grote projecten, gelinkt aan de prioriteiten;
- We versterken het belang en de praktische uitvoering van het verticaal en horizontaal overleg;
- Verankeren en faciliteren van beleidsparticipatie in regelgeving (JoKER);
- Versterking van de rol van de coördinerende minister van Jeugd en Kinderrechten.

BUDGETTERING

Actie	Huidig jaarlijks budget (in euro)	Voorgesteld jaarlijks budget (in euro)
5 beleidsparticipatie-trajecten	0	75.000

De voorgestelde beleidsacties impliceren een jaarlijkse meervraag van 75.000 euro.

Titel themapaper
Bijdrage

VERBINDEND SAMENLEVEN
JEUGD

KORTE SITUERING VAN HET THEMA

Migratie, klimaatopwarming, religie en genderidentiteit: steeds meer thema's leiden tot verhitte discussies en ver uiteenlopende standpunten. Een recente publicatie van het Vredesinstituut (2021) focust op de groeiende polarisatie in de Vlaamse samenleving. Polarisation is het proces van het steeds meer versterken van tegenstellingen en het uiteendrijven van meningen. Dit kan zowel tussen groepen als tussen standpunten gebeuren. In se is dit fenomeen niet negatief. Ideologische of thematische polarisatie zijn net een kernmerk van een gezonde democratische werking. Het uitvergroten van verschillen tussen concepten en standpunten garandeert een klimaat waarin via debat en botsing van ideeën nieuwe waarden en spelregels ingang kunnen vinden.

Bij schadelijke of toxische polarisatie echter is sprake van een groeiende sociaal-emotionele afstand, een groeiend wantrouwen en een verscherping van tegenstellingen tussen groepen in de samenleving, waarbij de sociale veiligheid in het gedrang kan komen. Deze verscherping ontstaat meestal op breuklijnen tussen groepen van mensen, zoals socio-economische situatie, platteland vs. stad, jong vs. oud, en etnische achtergrond. Eén van de symptomen van het polarisatieproces kan zijn dat de verschillen tussen groepen en sociale identiteiten leiden tot steeds vijandigere attitudes naar de andere groep. Een natuurlijk gevolg hiervan is dat een genuanceerde analyse van uitdagingen, een constructieve dialoog en het komen tot een consensus bij het samenleven onder steeds meer spanning komen te staan. Wanneer we hierna spreken over het type polarisatie dat we willen tegengaan, gaat het om deze schadelijke vorm.

OMGEVINGSANALYSE

Het is aangetoond dat toxische vormen van polarisatie kunnen worden teruggedrongen door ontmoeting, samenhang, en verbinding in de samenleving te versterken. Vertrekkend vanuit het *Denkkader Polarisation* van Bart Brandsma is het belangrijk om het (stille) midden te versterken in plaats van de polen te bestrijden. Brandsma definieerde vijf rollen in een polarisatieschema en benadrukt de essentie en de kracht van het stille midden om polarisatie tegen te gaan. Er is een leiderschap op het midden nodig, met een bindende toon, die niet oordelend maar luisterend en empathisch is.

HUIDIG BELEID

Het Departement CJM neemt een unieke positie in het maatschappelijk veld in. We verbinden zowel het sociaal-culturele veld, de jeugdwerksector en belangrijke media-omroepen. De verbindende kracht van cultuur werd meermaals aangetoond. De organisaties in onze sectoren bereiken met hun eigen cultuur en communicatie zeer geëngageerde vrijwilligers, professionals en doelgroepen.

De combinatie van deze verschillende sectoren geeft ons departement het potentieel om intergenerationeel, interreligieus, intercultureel en over politieke meningen heen mensen samen te brengen. Nu zien we echter dat initiatieven om verbinding in de samenleving te stimuleren vaak beperkt blijven tot de sector waartoe ze behoren. Om het midden te versterken, is het net belangrijk om organisaties en mensen in aanraking te laten komen met elkaar door hen te laten samenwerken in gezamenlijke projecten over sectorgrenzen heen. Een experimentele transversale, intersectorale en intergenerationele aanpak zorgt ervoor dat de kracht en impact die in elke sector aanwezig is, kan vermenigvuldigd worden. We willen gaan voor een duurzaam beleid dat verbindt, lijmt, versterkt, en dat contact, solidariteit, burgerzin en democratie vergroot. We overstijgen hokjes en sectoren, we linken onze krachten, en we dragen het belang van samenkomen en samenleven uit.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

Het Departement CJM wil initiatieven faciliteren die dialoog en verbondenheid tussen bevolkingsgroepen stimuleren. Hiervoor moet er een beleidskader worden ontwikkeld waar de structurele samenwerking tussen de beleidsdomeinen Cultuur, Jeugd en Media wordt mogelijk gemaakt. We stellen een projectoproep voor die over sectorgrenzen heen middelen aan organisaties toekent en uitgaat van verbindende doelstellingen die samenwerking mogelijk maken en ondersteunen. Deze projecten, initiatieven, en goede praktijken stimuleren de verbinding in de samenleving en dragen bij tot het sociaal weefsel waar ontmoeting en samenleven ongeacht leeftijd, herkomst, gender, geloofsovertuiging of levensbeschouwing mogelijk is. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot intergenerationele dialoogtrajecten die hete hangijzers in het maatschappelijk weefsel tot onderwerp van het debat maken, of projecten die *brave spaces* – veilige plekken waar op een open en gelijkwaardige manier ervaringen kunnen worden gedeeld – of methodieken rond het innemen van verschillende perspectieven ontwikkelen.

Het experimentele aan deze projectoproep is het beleidsveldoverschrijdende en het intergenerationele karakter ervan. Het Departement CJM neemt het voortouw in het creëren van meer, veilige, en toegankelijke ruimte voor intergenerationele dialoog en ontmoeting tussen burgers van verschillende leeftijden in de vrije tijd. We bieden kansen aan organisaties om over de sectoren heen samen te werken. Hierdoor worden verschillende bevolkingsgroepen aangesproken. We versterken en verbreden het midden door de kracht en expertise van onze sectoren te bundelen.

BUDGETTERING

Actie	Huidig jaarlijks budget (in euro)	Voorgesteld jaarlijks budget (in euro)
Projectoproep intergenerationele dialoog	0	500.000
Begeleiding en verduurzaming van projecten en resultaten	0	100.000
TOTAAL	0	600.000

De voorgestelde beleidsacties impliceren een jaarlijkse meervraag van 600.000 euro, waarvan 350.000 voor de minister van Jeugd, 125.000 voor de minister van Cultuur, en 125.000 voor de minister van Media.

MEER WETEN

Titel themapaper

**EEN GROTERE PARTICIPATIE VAN KINDEREN
EN JONGEREN AAN HET JEUGDWERK**

Bijdrage

JEUGD

KORTE SITUERING VAN HET THEMA

Het jeugdwerk werkt van oudsher doelgroepgericht. Dit blijkt ook uit de oorspronkelijke namen van jeugdverenigingen: bv. de Katholieke Arbeiders Jeugd, de Katholieke Landelijke Jeugd of de Katholieke Studenten Actie. Hoewel ze christelijk geïnspireerd zijn, richten deze jeugdverenigingen zich duidelijk tot andere groepen in de samenleving. De verscheidenheid onder de jeugdverenigingen leidt er in theorie toe dat er voor alle kinderen en jongeren een aanbod is.

In de voorbije decennia is de samenleving echter veranderd. Ten eerste is de diversiteit in de samenleving en onder kinderen en jongeren in belangrijke mate toegenomen. In verstedelijkte gebieden is er sprake van superdiversiteit. Maar ook in de rand van centrumsteden en op het platteland neemt de diversiteit toe. Ten tweede is het inzicht gegroeid dat identiteit een gelaagd concept is: iemand is niet alleen arbeider, landbouwer of student, maar ook man, vrouw of non-binair, al dan niet met een migratieachtergrond of van buitenlandse herkomst, al dan niet met een handicap, enzovoort. De identiteit van een persoon kan niet worden herleid tot een kenmerk van die persoon. Vaak versterken bepaalde variabelen elkaar, zodat de uitdagingen exponentieel groter worden. De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden, is intussen een van de onderwijsdoelen in de eerste graad van het secundair onderwijs.

Ondanks de verscheidenheid van het aanbod, het gevoerde gelijkheidsbeleid, en de intentie dat er voor alle kinderen en jongeren een aanbod bestaat, kunnen we vragen stellen bij de mate waarin de volledige bevolking daadwerkelijk ook participeert en kan participeren aan dit aanbod.

OMGEVINGSANALYSE

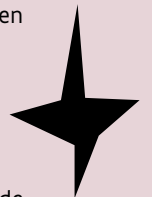
Wat het jeugdwerk betreft, nam de Vlaamse Gemeenschap al verschillende initiatieven om de gewijzigde realiteit te vertalen naar het jeugdbeleid en het jeugdwerk. In 2018 engageerden de jeugdsector en de Vlaamse overheid zich in het masterplan 'Diversiteit in/en het jeugdwerk' om meer jeugdwerk te realiseren, zodat alle kinderen en jongeren ervan kunnen genieten. Daarnaast stimuleert de Vlaamse Gemeenschap inclusief jeugdwerk, zowel door meer en divers jeugdwerk, als door drempels tot het bestaande aanbod te verlagen.

Deze maatregelen hebben in elk geval de aandacht voor de participatie van verschillende groepen kinderen en jongeren aan het jeugdwerk vergroot. Daarnaast realiseren de jeugdverenigingen meestal de prestatie-indicatoren bij specifieke strategische en operationele doelen in het kader van de werkings- en projectsubsidies. Maar het is onduidelijk of de ruimere beleidsdoelstelling inzake gelijke kansen hierdoor wordt gerealiseerd: zijn er voor alle kinderen en jongeren gelijke kansen om te kunnen deelnemen aan het jeugdwerk?

Er is tot heden geen evaluatief onderzoek ter zake uitgevoerd. Hoogstens werd de participatie van kinderen en jongeren aan het jeugdwerk beschreven. Bijgevolg is er momenteel geen eenduidige informatie voorhanden over de mate waarin het beleid dat de Vlaamse Gemeenschap voerde de participatie van kinderen en jongeren aan het jeugdwerk wel of niet heeft verbeterd. Er zijn wel indicaties dat er nog werk aan de winkel is.

HUIDIG BELEID

De Vlaamse Gemeenschap nam in de vorige beleidsperiodes in het kader van het jeugdbeleid verschillende maatregelen om voor alle kinderen en jongeren gelijke kansen te realiseren om te kunnen deelnemen aan het jeugdwerk. Ze stimuleerde en ondersteunde ook de jeugdverenigingen om die uitdaging aan te gaan volgens een tweesporenbeleid: maatregelen zijn er enerzijds op gericht om drempels tot het bestaande aanbod te verlagen, en anderzijds om meer divers jeugdwerk mogelijk te maken. Die maatregelen hebben de aandacht voor

de participatie van verschillende groepen kinderen en jongeren aan het jeugdwerk vergroot. Of de ruimere beleidsdoelstelling inzake gelijke kansen hierdoor wordt gerealiseerd is onduidelijk, omdat er geen evaluatief onderzoek is uitgevoerd.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

De omgevingsanalyse toont aan dat noch de bestaande inspannings- en prestatie-indicatoren, noch de project-subsidies voor begeleiding en vorming volstaan om voor alle kinderen en jongeren gelijke kansen te realiseren om aan het jeugdwerk deel te nemen. De volgende maatregelen dienen enerzijds om de impact van het beleid dat de Vlaamse Gemeenschap voerde beter in kaart brengen, en anderzijds om in de tussentijd in te zetten op wat werkt:

- Een agogisch en bestuurskundig onderzoek dat de klemtoon legt op jeugdwerkparticipatie en beleidsimpact;
- Een evolutie van een twee- naar een driesporenbeleid waarbij wordt ingezet op 'bridging' door samenwerkingen te stimuleren tussen jeugdverenigingen onderling en met organisaties in andere domeinen die voor kinderen en jongeren relevant zijn;
- Meer jeugdwerk mogelijk maken door voldoende middelen te voorzien voor nieuwe erkenningen en de nieuwe beleidsnota's van erkende verenigingen;
- Drempels verlagen en verbinding stimuleren;
- En experimentele en vernieuwende projecten, die inspelen op nieuwe ontwikkelingen in het jeugdwerk en nieuwe behoeften bij de jeugd.

BUDGETTERING

Actie	Huidig jaarlijks budget (in euro)	Voorgesteld jaarlijks budget (in euro)
Onderzoek participatie	0	84.000
Jaarlijkse subsidie nieuwe erkenningen	11.700.000	15.700.000
Jaarlijkse uitbreiding experimentele projecten	860.000	1.400.000
Projectoproep verbinding	0	300.000
TOTAAL	12.560.000	17.484.000

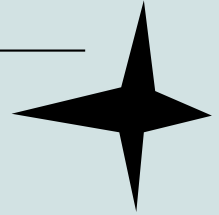
De voorgestelde beleidsacties impliceren een jaarlijkse meervraag van 4.924.000 euro.

Titel themapaper

**ANALOGE JEUGDSECTOR IN
EEN DIGITALE WERELD**

Bijdrage

JEUGD**KORTE SITUERING VAN HET THEMA**

Jongeren worden vaak beschouwd als digital natives. Jeugdverenigingen experimenteren met digitaal jeugdwerk. Maar er zijn bij de jeugd en in de jeugdsector grote verschillen. Tijdens de pandemie bleek dat kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie vaak onvoldoende toegang hebben tot hard- en software. Uit subsidieaanvragen bij het Departement Cultuur, Jeugd en Media blijkt dat de digitale maturiteit van verenigingen verschilt.

OMGEVINGSANALYSE

Er kunnen vier uitdagingen worden onderscheiden:

1. De administratie stelt grote verschillen vast tussen de gesubsidieerde jeugdverenigingen op het vlak van digitale maturiteit. Sommige jeugdverenigingen nemen zelf initiatieven om eigen toepassingen te ontwikkelen. De beschikbare toepassingen worden echter weinig of niet gedeeld onder de jeugdverenigingen waardoor ze het warm water blijven uitvinden. Een aantal marktspelers speelt daarop in. Zo biedt de dienstverlener Kampadmin online software voor het jeugdwerk aan. Ook andere marktspelers bieden gelijkaardige producten aan.
2. De data-uitwisseling tussen de gesubsidieerde jeugdverenigingen en de administratie verloopt stroef. Authentieke bronnen bij de gesubsidieerde jeugdvereniging of bij andere overheden en instanties kunnen onvoldoende worden geraadpleegd. De toepassingen om uitwisseling mogelijk te maken ontbreken. Dit leidt tot inefficiëntie bij de jeugdverenigingen en de administratie, wat onnodige kosten met zich meebrengt.
3. Er bestaat vandaag geen intermediaire organisatie of erkende jeugdvereniging die het voortouw kan nemen inzake de digitale transitie van de jeugdsector. Ook de administratie heeft vandaag geen middelen om de regie waar te maken. Het is belangrijk om versnippering van inspanningen en middelen tegen te gaan.
4. Het is belangrijk om de digitale uitsluiting van kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie tegen te gaan.

HUIDIG BELEID

Het Jeugddecree van 23 november 2023 voorziet dat digitaal jeugdwerk kan worden gesubsidieerd. Het gaat om activiteiten in een fysieke of hybride vorm. Wat de digitale transitie betreft, hinkt de jeugdsector achterop bij de cultuursector en de mediasector. Bij de relance na de pandemie werd al ingezet op de digitale transformatie van deze sectoren. De ervaring die het Departement Cultuur, Jeugd en Media opdeed in de andere sectoren is een troef om de inhaalbeweging in te zetten.

Er zijn in de jeugdsector momenteel geen organisaties die kunnen fungeren als aanspreekpunt voor de digitale transitie.

Een data-gedreven Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid is een van de beleidsmaatregelen die is vertaald in het Jeugddecree van 23 november 2023. Instrumenten zoals de subsidievereiste dat verenigingen meewerken aan dataverzameling, en de regels over de verwerking van persoonsgegevens door het Departement Cultuur, Jeugd en Media en de gesubsidieerde verenigingen, zijn randvoorwaarden voor de digitalisering van de jeugdsector.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

De digitale transitie van de jeugdsector hanteert vier strategische doelstellingen:

1. De participatie van kinderen en jongeren aan jeugdwerk verbreden en verdiepen;
2. Een digitale schatkamer creëren;
3. Digitale linken leggen tussen jeugdorganisaties en met andere sectoren;
4. De jeugdsector prikkelen om continu te vernieuwen.

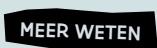
In de eerste plaats wordt een digitaal ecosysteem voor de jeugdsector uitgebouwd. Dit transitieproject is essentieel voor het realiseren van andere projecten met betrekking tot digitale oplossingen voor concrete uitdagingen:

1. Het Departement CJM ontwikkelt in dialoog met de jeugdsector een productvisie en een roadmap voor een hedendaagse digitale toepassing die jeugdverenigingen de weg wijst naar alle informatie over jeugdwerk-infrastructuur. Deze toepassing continueert en verbetert de functionaliteiten die het huidige platform Jeugdmaps biedt en integreert andere bestaande toepassingen op eenzelfde platform.
2. Het Departement CJM onderzoekt in dialoog met de jeugdsector, het Agentschap Opgroeien en de FOD Financiën hoe de fiscale vrijstelling van de kosten voor kinderopvang en buitenschoolse activiteiten voor ouders op een performante wijze kan worden geautomatiseerd.
3. De Vlaamse Regering investeert in het ontzorgen van de gesubsidieerde jeugdverenigingen op het vlak van ondersteunende processen. Dit gebeurt door het vereenvoudigen en digitaliseren van het gegevensbeheer, de communicatie met de deelnemers en de data-uitwisseling met het Departement Cultuur, Jeugd en Media.
4. De Vlaamse Regering lanceert projectoproepen voor jeugdverenigingen om digitaal jeugdwerk met kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie te ondersteunen.
5. De Vlaamse Regering richt een programmabureau op dat de digitale transitie van de jeugdsector opvolgt.

BUDGETTERING

Actie	Huidig jaarlijks budget (in euro)	Voorgesteld jaarlijks budget (in euro)
Digitaal ecosysteem	0	600.000
Digitale toepassing jeugdwerkinfrastructuur	0	300.000
Digitale oplossing fiscale vrijstelling	0	200.000
Digitale oplossing ondersteunende projecten	0	300.000
Projectoproep digitaal jeugdwerk	0	400.000
Programmabureau digitale transitie	0	100.000
Exploitatiekosten	0	360.000
TOTAAL	0	2.260.000

De voorgestelde beleidsacties impliceren een jaarlijkse meervraag van 2.260.000 euro. De totale investeringskosten voor de beleidsperiode bedragen € 9.500.000. De exploitatiekosten bedragen vanaf 2029 20% van de investeringskosten, of € 1.900.000 recurrent.

Titel themapaper
Bijdrage

RUIMTE EN INFRASTRUCTUUR
CULTUUR EN JEUGD

KORTE SITUERING VAN HET THEMA

Kwalitatieve (basis)ruimte is een premisse voor de cultuur- en jeugdsectoren om op een veilige en toegankelijke manier te creëren, delen, beleven en ontmoeten. Helaas staat die ruimte vandaag meer dan ooit onder druk. Onze samenleving kijkt aan tegen ingrijpende uitdagingen op vlak van klimaat en energie, verstedelijking en verdichting, mobiliteit, economische schaarste en een aanhoudende druk op de vastgoedprijzen. Die uitdagingen maken het beheer van infrastructuur duurder en complexer, en belemmeren steeds meer cultuur- en jeugdorganisaties in hun werking.

OMGEVINGSANALYSE

De druk op de ruimte dwingt ons om op zoek te gaan naar kwalitatieve manieren om fysieke ruimte te delen en multifunctioneel in te richten, alsook invulling te geven aan (tijdelijk) leegstaande ruimte. Dat vraagt een ondersteunend beleidskader dat beide sectoren in staat stelt opportuniteiten voor meervoudig gebruik te benutten, zonder daarbij de eigenheid van haar eigen ruimte te verliezen.

Daarnaast wordt het beleid geconfronteerd met de noodzaak een versnelling hoger te schakelen in de klimaat- en energietransitie. De specifieke profielen die nodig zijn om gebouwen op een duurzame en toekomstbestendige manier te onderhouden, zijn schaars op de markt. Veel cultuur- en jeugdorganisaties vragen daarom naar ontzorging en begeleiding vanuit de overheid.

Behalve de juiste profielen zijn er ook grote investeringen nodig en dat terwijl de onderhouds- en exploitatiekosten van de huidige cultuur- en jeugdinfrastructuur reeds hoog zijn. Het is duidelijk dat er nood is aan een structurele aanpak en goede beleidsafstemming op alle niveaus. Monitoring moet meer inzicht brengen in de staat van het landschap en zowel Vlaanderen als lokale besturen helpen om gerichte investeringen te doen.

Wanneer we spreken over kwalitatieve cultuur- en jeugdinfrastructuur gaat het overigens niet louter over gebouwen of geprivatiseerde ruimtes maar ook over de ruimere omgeving eromheen: de publieke ruimte. Om een kwalitatieve publieke ruimte te garanderen, is het essentieel om publieke opdrachtgevers en beleidsmakers tot goed opdrachtgeverschap te blijven stimuleren en de verdere professionalisering en kwaliteitsborging van kunst in opdracht door te zetten.

Om de reeds aangegane engagementen in de vorige legislatuur te realiseren (M HKA, Bourlaschouwborg, Opera Gent en Mu.ZEE), dient de Vlaamse Regering een budget van (minstens) 161,5 miljoen euro voor de ganse legislatuur te voorzien.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

1. Investeer in kwalitatieve en duurzame bovenlokale cultuur- en jeugdinfrastructuur via een integraal instrumentarium en flankerende maatregelen, en zorg voor een evenwicht tussen ontzorging en professionalisering voor de cultuur- en jeugdsector.
2. Bouw aan een overzicht van de cultuur- en jeugdinfrastructuur in Vlaanderen en Brussel, en deel inzichten, bevindingen en goede voorbeelden met de betrokken sectoren.
3. Promoot een nieuwe mindset rond gedeeld en tijdelijk ruimtegebruik via proefprojecten in de eigen infrastructuur en stimuleer initiatieven in de sector via experimentenwetgeving.
4. Investeer in een nieuw en duurzaam centraal depot voor collecties van de Vlaamse Gemeenschap en neem een coördinatierol op lokaal niveau op.
5. Stimuleer lokale besturen om een masterplan cultuur- en jeugdinfrastructuur op te maken en oormerk middelen binnen het gemeentefonds voor de concrete uitvoering ervan.
6. Ondersteun kwaliteitsvolle realisatie van kunstwerken in de publieke ruimte door een recurrent instrument te ontwikkelen dat gedeeltelijke financiering en professionele ondersteuning biedt.

BUDGETTERING

Actie	Voorgesteld gemiddeld jaarlijks budget	Voorgesteld totaalbudget
Integraal instrumentarium		
• Sectorale prioriteiten	7.500.000	37.500.000
• Energiescans en quickwins	1.500.000	7.500.000
Inventaris cultuur-en jeugdinfrastructuur		
• Doorontwikkeling	500.000	2.500.000
• Operationeel houden	100.000	500.000
Mindset gedeeld en tijdelijk gebruik	500.000	2.500.000
Centraal Depot	<i>Zie voetnoot 1</i>	25.000.000 ¹
Stimuleer lokale besturen		
• Opmaak masterplannen	600.000	3.000.000
• Uitvoering masterplannen	<i>Zie voetnoot 2</i>	(150.000.000) ²
• Ondersteuning	300.000	1.500.000
Stimuleringsinstrument	1.500.000	7.500.000
TOTAAL	17.500.000	87.500.000

MEER WETEN

-
- 1 Dit bedrag zal in twee schijven (studiekost en uitvoeringskost) moeten vastgelegd worden. De exacte tijdstippen waarop dit moet gebeuren zijn nu nog niet bekend.
 - 2 Deze middelen dienen geormerkt te worden binnen de bestaande middelen van het gemeentefonds

Titel themapaper
Bijdrage

KENNISONDERBOUWD BELEID OVERKOEPELEND

KORTE SITUERING

Onderbouwde en breed gedeelde kennis vormt de basis voor een performant en gedragen beleid. Een sterke kennisinfrastructuur – een divers geheel aan acties rond monitoring, evaluatie en onderzoek – zorgt voor een beter begrip van de snel opeenvolgende en vaak complexe uitdagingen van vandaag en maakt een effectieve en efficiënte reactie op deze uitdagingen mogelijk. De digitale versnelling waarin onze maatschappij, en in het bijzonder ons werkveld, zich moeten bewegen zorgen dat de nood aan een kwaliteitsvolle en gedegen kennisinfrastructuur alleen maar toeneemt. Een goed onderbouwde en breed gedragen kennisinfrastructuur versterkt niet alleen onze bestuurskracht, het versterkt onze sector en draagt bij tot het vertrouwen van de burger in de overheid.

OMGEVINGSANALYSE

Binnen de beleidsvelden cultuur, jeugd en media werden al diverse waardevolle kennisinitiatieven genomen. Desondanks blijft de nood aan meer en kwaliteitsvollere kennis. Niet alleen zijn er nog belangrijke kennishiaten, ook is de bestaande kennis ontoereikend en vaak nog sterk versplinterd. Bovendien zijn bestaande initiatieven onvoldoende op elkaar afgestemd en slagen ze er te weinig in ontwikkelingen, trends en vooruitzichten in kaart te brengen. Er blijft nood aan solide cijfermateriaal en in de ontsluitings- en analysestrategie moeten we kunnen groeien. Tot slot wordt de opgebouwde kennis onvoldoende ingezet binnen de beleidswerking van de Vlaamse overheid en het brede werkveld van cultuur, jeugd en media. De beschikbare kennisbronnen blijven nog te veel onderbenut bij voorbereiding, implementatie en evaluatie van beleid.

BELEIDSVOORSTEL EN -ACTIES

Het departement investeert in kennisonderbouwd beleid en voert een activerende data- en analysestrategie. We zorgen voor solide cijfermateriaal, inzichten en gedegen onderzoeks- en evaluatiebeleid.

1. Bouw verder aan kwaliteitsvolle kennis, inzichten en vooruitzichten over en binnen beleidsdomeinen en vanuit transversale blik.
2. Breng kennisnoden en -hiaten op regelmatige basis in kaart, zowel vanuit sectorale als transversale blik.
3. Investeer in een ééngemaakte en doelgerichte data- en analysestrategie over de beleidsdomeinen heen zonder hun specificiteit uit het oog te verliezen.
4. Breng de diverse, lopende monitoringstrajecten samen tot één sterk geheel waarin individuele onderdelen elkaar versterken en verrijken en die inzetten op analyse en inzicht.
5. Verrijk monitoring met diepgaande beleidsrelevante onderzoeken en evaluaties.
6. Investeer in een breed, centraal kennisplatform dat kennisdeling tussen overheid en sector stimuleert en bovenstaande acties consolideert.

BUDGETTERING

Actie	Huidig jaarlijks budget (in euro)	Voorgesteld jaarlijks budget (in euro)
Verdere uitbouw kennisbasis	50.000	50.000
Kennisnoden en -hiaten	25.000	50.000
Ééngemaakte data-aanpak	40.000	160.000
Data & analysestrategie	40.000	90.000
Onderzoek en evaluatie	2.010.000	2.010.000
Kennisplatform	0	100.000
TOTAAL	2.165.000	2.460.000

MEER WETEN

Titel themapaper

JKP ALS KATALYSATOR VOOR TRANSVERSALE SAMENWERKING EN EEN STRATEGISCHE VISIE OP EEN GEÏNTEGREERD JEUGD- EN KINDER- RECHTENBELEID IN VLAANDEREN

JEUGD

Bijdrage

KORTE SITUERING VAN HET THEMA EN OMGEVINGSANALYSE

VOOR ELK KIND EN ELKE JONGERE, EEN SCHITTERENDE JEUGD

Een samenleving waarin de dromen, kansen, stem, en de rechten van kinderen en jongeren gekoesterd, gehoord, gewaarborgd en gerealiseerd worden: de ambitie in Vlaanderen is niet alleen om hier een visie op te hebben, maar ook om dit doel actief na te streven. Een breed gedragen jeugd- en kinderrechtenperspectief is daarin cruciaal. Een optimale inzet van het instrumentarium dat hiertoe bijdraagt evenzeer.

De manier waarop een jeugd- en kinderrechtenbeleid vormgegeven wordt, heeft een aanzienlijke impact op de levens van kinderen, jongeren en jongvolwassenen. In Vlaanderen wordt resoluut gekozen voor een verbinding en een samenhang tussen jeugdbeleid enerzijds en kinderrechtenbeleid anderzijds. Vlaanderen staat hiermee garant voor een geïntegreerde en holistische benadering die alle aspecten van het leven van kinderen en jongeren omvat. De universele aard van kinderrechten die bijdraagt aan een meer inclusieve en rechtvaardige samenleving voor alle jonge mensen en de kruispunten waarop zij zich bevinden, wordt hiermee benadrukt. Kinderrechten zijn dan ook geen doel op zich maar een van de middelen in de strijd tegen sociale onrechtvaardigheid.

In Vlaanderen beschikt de minister van Jeugd, en daarmee ook de coördinerende minister van kinderrechten, over een krachtig instrumentarium om een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid te realiseren en dit in een continue dialoog met andere beleidsdomeinen, het brede middenveld, het jeugdwerk en andere stakeholders. Het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid bevindt zich namelijk op een uniek snijpunt: het is een categoriaal beleidsthema gericht op kinderen en jongeren, maar het doorkruist ook andere beleidsdomeinen zoals mobiliteit, omgeving, cultuur, wonen, welzijn, enzovoorts.

De sterkte van het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid komt, naast de synergie tussen jeugdbeleid en kinderrechtenbeleid en categoriaal en sectoraal beleid, voort uit het dynamische samenspel tussen verschillende instrumenten zoals het JoKER, de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid, het verticaal en horizontaal overleg, de Staat van de Jeugd en het Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP). Dat laatste vormt onmiskenbaar het kloppend hart van het jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen. Het Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan is het belangrijkste instrument dat de Vlaamse Regering in handen heeft om een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid waar te maken, aldus de Vlaamse Jeugdraad (2019). Dit plan fungeert als verbinder en hefboom om te investeren in de levens van kinderen en jongeren van 0 tot 30 jaar.

HUIDIG BELEID

JKP – KAN HET NÓG STRAFFER?

De geschiedenis van het JKP gaat terug tot de regeerperiode 2000-2004, toen de Vlaamse Regering ervoor koos om het jeugdbeleid te integreren in aparte plannen. Sinds 2015-2019 worden deze inspanningen gebundeld in het geïntegreerde JKP, dat ook de internationale verbintenissen van Vlaanderen op het gebied van kinderrechten omvat. De opmaak, uitvoering en evaluatie van een JKP kreeg dan ook een decretale verankering¹.

Net zoals de maatschappij veranderde, evolueerde ook het plan: van aparte jeugdbeleidsplannen en kinder-

1 Decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid

rechtenactieplannen tot een geïntegreerd JKP dat een antwoord wil bieden op een constant veranderende en complexe samenleving. Sinds 2018² schuilt de kracht van het JKP erin dat Vlaanderen zich verbindt tot concrete, haalbare en realiseerbare acties die een impact en waarneembaar effect hebben op het leven van alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Vlaanderen en Brussel.

Met het Jeugddecree³ van 2023 wordt dit alleen maar versterkt, zowel binnen het instrumentarium Jeugd- en kinderrechtenbeleid als in de verwevenheid met het sectorale beleid. Zo wordt het JKP ingezet als inhoudelijk kompas voor de intermediaire organisaties jeugd, worden projectsubsidies toegekend aan open jeugdwerkingen als ze inspelen op de prioriteiten van het plan. Ook wordt expliciet gevraagd aan de vereniging die gesubsidieerd wordt als ondersteuningsorganisatie voor de participatie van kinderen en jongeren aan het lokaal beleid om de prioriteiten van het JKP lokaal bekend te maken en lokale besturen aan te moedigen om hierop in te spelen. In essentie legt het Jeugddecree van 23 november 2023 een raamwerk vast dat alle elementen bevat om van het JKP 2025-2029 een nóg effectiever plan te maken. Het is van belang om dit raamwerk maximaal te benutten.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

SAMEN VOOR IMPACT

Genoeg over de theorie, over naar de uitvoering. Een uitvoering waaraan enkele cruciale randvoorwaarden gekoppeld zijn. Met het JKP schuift de Vlaamse Regering minimum drie en maximaal 5 weloverwogen prioriteiten naar voren. Deze prioriteiten worden geselecteerd na een intensief beleidsparticipatietraject waarin aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid, jeugdwerkers, lokale besturen, intermediaire organisaties jeugd, experts, onderzoekers én kinderen en jongeren betrokken worden. Het actief inzetten op beleidsparticipatie van kinderen en jongeren in de voorbereiding, uitvoering en evaluatie vormt meteen ook een **eerste randvoorwaarde** van een sterk Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan. Dit wordt uitvoerig besproken in de themapaper '[Naar een overheidsbreed jeugd- en kinderrechtenperspectief mét beleidsparticipatie van kinderen en jongeren](#)'.

Bij de concretisering van de prioriteiten wordt voor elk van deze prioriteiten, onder coördinatie van de minister van Jeugd, een projectplan opgemaakt dat aangeeft hoe de Vlaamse regering hier uitvoering aan wil geven. Het projectplan bestaat uit concrete transversale acties, hoe deze aangepakt worden, wie de betrokken ministers, administraties en stakeholders zijn en welke budgetten hiervoor vrijgemaakt worden. Deze budgetten zijn idealiter geoordeelde projectmiddelen die niet enkel opgenomen worden in de begroting Jeugd, maar in de begroting van elk beleidsveld. In het landenrapport van België, d.d. 1 februari 2019, werd België door het VN-Comité voor de Rechten van het Kind gewezen op het ontbreken van "Kinderbudgettering"⁴. Geoordeelde JKP-budgetten en monitoring van de budgetten die ingezet worden voor JKP-doeleinden zijn hiermee een eerste stap in de goede richting. Budget vormt dan ook een **tweede randvoorwaarde** om werk te maken van een doeltreffend jeugd- en kinderrechtenbeleid én een Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan.

Deze middelen kunnen samenwerkingen over beleidsdomeinen heen naar een hoger niveau tillen. Want zonder samenwerking blijft het JKP een dode letter. Er is nood aan het afbreken van muurtjes en het slaan van bruggen als het over de levens van kinderen en jongeren gaat. Het JKP mag geen plan zijn van één minister, één beleidsveld of één sector. Als het JKP een antwoord wil bieden op complexe maatschappelijke uitdagingen waar kinderen en jongeren in al hun diversiteit mee geconfronteerd worden, mag en kan het niet op zichzelf staan. Niet binnen het instrumentarium jeugd- en kinderrechtenbeleid, het jeugddecree noch binnen het breder kader van de Vlaamse overheid. Zo is het JKP niet het enige transversale plan⁵ of het enige beleid waardoor kinderen en jongeren gevat worden. Dit beleid dient aanvullend en versterkend te zijn, vertrekkend vanuit kinderen en jongeren en hun rechten.

Als we een verschil willen maken in de levens van kinderen en jongeren, als we écht werk willen maken van een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid, is samenwerking, naast participatie van kinderen, jongeren en hun vertegenwoordigers aan het beleid, fundamenteel. De afgelopen jaren werden sterke coalities gesmeed. Zo werd er over beleidsdomeinen heen werk gemaakt van:

2 Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het jeugd- en kinderrechtenbeleid van 7 september 2018

3 Jeugddecree 23/11/2023

4 VN-Comité voor de Rechten van het Kind. (2019). Slotbeschouwingen over het gecombineerde vijfde en zesde periodiek rapport van België - Nederlandstalige versie. Geraadpleegd via <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/44075>

5 Transversale plannen zijn gevat door de Mededeling aan de Vlaamse Regering van 7 februari 2020 over de nieuwe aanpak transversaal beleid/horizontale doelstellingenkaders (VR 2020 0702 MED.0050/1).

- actieve en gedeelde schoolspeelplaatsen (2019) door de ministers van Sport, Onderwijs en Jeugd;
- Verbindingsambassadeurs voor het Jeugdwerk (2021) door de ministers van Jeugd en Gelijke Kansen;
- jong ondernemerschap (2022) door de ministers van Jeugd en Economie;
- en werd er ingezet op het realiseren van het recht op vrije tijd voor kinderen en jongeren in de jeugdhulp (2018-2022) en met een beperking (2022-2023) door de ministers van Jeugd, Welzijn en Gelijke Kansen.
- Ook naar de brede jeugdsector wordt blijvend de hand uitgereikt.

Toch is het samenwerken in dit kader niet vanzelfsprekend en op zijn minst fragiel te noemen. Hoewel het JKP gestoeld is op een jarenlange traditie van samenwerking en participatie, zowel in de voorbereiding als in de uitvoering vraagt dit een blijvende inspanning van zowel administraties, sectorspelers als ministers. Doordat het jeugd- en kinderrechtenbeleid transversaal wordt vormgegeven, in de witruimte tussen beleidsdomeinen, reikt het ambassadeurschap van betrokken actoren verder dan enkel de aanspreekpunten Jeugd- en kinderrechtenbeleid: elke betrokken actor zet kinderen, jongeren en hun rechten centraal. Enkel door deze manier van werken naar een hoger niveau te tillen kan een vitaal en doeltreffend jeugd- en kinderrechtenbeleid worden gevoerd, zowel door de minister van Jeugd, zijn collega's binnen de Vlaamse regering als de betrokken administraties.

Op vlak van samenwerking reiken we verder dan het eigen niveau. Het JKP heeft het potentieel om het Vlaamse verhaal te overstijgen: zowel in de EU als op multilaterale fora wordt het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid de kijker gezet. Het JKP inspireert en wordt geïnspireerd door Europese en internationale beleidskaders rond jeugd- en kinderrechten. Door het JKP internationaal uit te dragen en sterke partnerschappen aan te gaan, ambiëren we een Europees beleid met een Vlaamse kleur uit te tekenen. Afstemming tussen Vlaamse en internationale/Europese beleidsagenda's dient als hefboom om ook buiten de grenzen van Vlaanderen een impact te hebben. Europese jeugdprogramma's Erasmus+ en het Europees solidariteitskorps kunnen aangewend worden ter verwezenlijking van Vlaamse prioriteiten. Ook op het vlak van bilaterale samenwerkingen fungeert het JKP als referentiekader.

Het JKP is een verhaal van, voor en door mensen. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media coördineert de voorbereiding, opmaak, operationalisering, opvolging en evaluatie van dit plan waarbinnen een categoriaal jeugdbeleid voor alle kinderen en jongeren in Vlaanderen en Brussel centraal staat. Gezien de verwevenheid met kinderrechten, de rechtstreekse link met een brede jeugdsector en de ervaring van verschillende transversale samenwerking met een daarop afgestemd wettelijk kader, zit het Departement CJM op een belangrijke sleutelpositie om dit plan elke legislatuur opnieuw op te starten en uit te rollen. Een sterke administratie met mandaat is een **derde randvoorwaarde** voor een krachtig JKP. Beroepend op een uitgebouwd netwerk van aanspreekpunten, ambassadeurs en experts met tijd, kennis en expertise, maakt dat dit beleidsplan geen statisch document wordt, maar een levend en dynamisch gegeven dat via samenwerking én mogelijke co-ördinatie tussen beleidsvelden concrete en impactvolle resultaten realiseert.

Als we willen weten wat het JKP teweegbrengt, moeten we bijschakelen wat de monitoring van het plan betreft. Om ervoor te zorgen dat de effecten van zowel het beleid als de projecten sterk opgevolgd worden, moet er geïnvesteerd worden in onderzoek en monitoring. Op deze manier kan de impact van het JKP meer zichtbaar gemaakt worden. Een nulmeting bij de start van het plan en een éénmeting aan het einde. Monitoring van uitgevoerde acties door onder andere structurele begeleidingsopdrachten te voorzien bij grote projectoproepen. Willen we de impact van het JKP in kaart brengen, moeten we afstappen van de idee dat het JKP als geheel een loutere som der delen is. Adequate monitoring kan dit zichtbaar maken, binnen het huidige plan, maar ook om toekomstig beleid voor kinderen en jongeren vorm te geven. Dit vormt meteen de **vierde randvoorwaarde**.

Het JKP mag naar inhoud toe geen star en statisch plan zijn. Het Jeugd- en kinderrechtenbeleid gedijt op het tij van de samenleving en is wendbaar en dynamisch: hierdoor biedt het JKP de mogelijkheid om in te spelen op de actualiteit en ad hoc opportuniteiten en uitdagingen. Complexe maatschappelijke en geopolitieke ontwikkelingen zoals de coronapandemie, oorlog in Oekraïne, energiecrisis, ... vormen zo een krachtige voedingsbodempod voor het opzetten van transversale samenwerkingen in de aanpak van deze uitdagingen. Want uitdagingen liggen er. Zoveel is zeker. Hoewel het JKP de mogelijkheid biedt om nieuwe vraagstukken aan te snijden, is er nog werk aan de winkel wat de huidige prioriteiten betreft. Op die manier biedt het JKP de mogelijkheid om duurzaam in te spelen op vraagstukken waar ondanks gedane inspanningen vandaag nog geen sluitend antwoord op is.

Zo botsen nog al te veel kinderen en jongeren op drempels in hun vrije tijd. Bijna 60 procent van de jongeren met ouders die geen diploma secundair onderwijs behaalden heeft nog nooit deelgenomen aan de activiteiten van een sportvereniging. Ook ging 65 procent nooit bij een jeugdvereniging en 69 procent nooit naar een activiteit van een cultuurvereniging. Meer dan 6 op de 10 jongeren met een buitenlandse achtergrond zat ook nog

nooit bij een jeugdvereniging. Daarnaast zijn ze minder vaak betrokken in de organisatie, leiding en bestuur⁶. Hoewel jongeren het niet slecht doen op vlak van welbevinden, is er nog ruimte voor verbetering. Zo blijkt dat de meest kwetsbare jongeren in grotere mate een laag subjectief welbevinden ervaren of minder veerkrachtig zijn. Hoe gemakkelijker het gezin van de jongeren rondkomt, hoe hoger het subjectieve welbevinden en de tevredenheid met de levensdomeinen van de jongeren zijn⁷.

Recent onderzoek, de omgevingsanalyse Jeugd, eerste verkenningen met stakeholders en evaluatie van het aflopende JKP leiden tot thematische en procesmatige aanbevelingen die het verdere traject richting een nieuw JKP kunnen voeden.⁸ De keuze van prioritaire uitdagingen laten afhangen van de maatschappelijke noodzaak, relevantie én vanuit een duurzaamheidsperspectief is meteen de **vijfde en laatste randvoorwaarde**.

CONCLUSIE

De kern van dit verhaal is dat het jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen een integrale benadering vereist, waarbij de rechten, stem en kansen van kinderen en jongeren centraal staan. Het Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, onderhevig aan vijf randvoorwaarden, vormt een krachtig instrument om transversale samenwerking uit te bouwen in Vlaanderen en daarbuiten en een strategische visie op een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid uit te dragen. Deze randvoorwaarden zijn essentieel voor het succes van het plan en omvatten:

1. **Beleidsparticipatie:** Het actief betrekken van kinderen en jongeren bij het ontwikkelen en implementeren van het beleid om hun stem en perspectieven te integreren.
2. **Middelen:** Het zorgen voor geormerkte middelen om de doelstellingen van het jeugd- en kinderrechtenbeleid te realiseren en samenwerking uit te bouwen.
3. **Sterke administratie:** Het hebben van een sterke, goed georganiseerde administratie met mandaat is noodzakelijk om een effectieve uitvoering van het jeugd- en kinderrechtenbeleid en het JKP te realiseren.
4. **Monitoring:** Het adequaat monitoren en evalueren van het beleid om de voortgang te meten, eventuele knelpunten te identificeren en tijdig bij te sturen indien nodig.
5. **Evenwicht tussen behoud en vernieuwing met oog voor duurzaamheid:** Het vinden van een balans tussen het blijvend inzetten op bestaande uitdagingen en het streven naar vernieuwing om in te spelen op een steeds veranderende maatschappij, met aandacht voor duurzaamheid op lange termijn.

Het Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan streeft ernaar om de levens van kinderen en jongeren in al hun diversiteit te bevorderen. Daar gaan we met het JKP 2025-2029 maximaal voor.

6 Lagaert, S., Van den Eynde, S. & Dhoore, J. (2024). Vrije tijd en media. In S. Lagaert, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers, B. Spruyt & L. Bradt (red.), Jongeren in Cijfers en Letters 5 – Bevindingen uit de JOP-monitor 2023. Owl Press.

7 Van Kelekom, E. (2024). Welbevinden en mentale gezondheid. In S. Lagaert, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers, B. Spruyt & L. Bradt (red.), Jongeren in Cijfers en Letters 5 – Bevindingen uit de JOP-monitor 2023. Owl Press.

8 De finale omgevingsanalyse en procesmatige aanbevelingen zijn te raadplegen op <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/beleidsplan-jkp/opmaak-jkp-2025-2029>

Titel themapaper

NAAR EEN OVERHEIDSBREED JEUGD- EN KINDERRECHTENPERSPECTIEF MÉT BELEIDSPARTICIPATIE VAN KINDEREN EN JONGEREN

JEUGD

Bijdrage

KORTE SITUERING VAN HET THEMA EN OMGEVINGSANALYSE

DE JEUGD VAN TEGENWOORDIG...

Zijn jongeren niet meer geïnteresseerd in politiek? Op welke manier engageren ze zich nog? En hoe denken jongeren over maatschappelijke vraagstukken en uitdagingen? Deze vragen over jongeren en politiek worden vaak op een ongeruste toon gesteld. Door de stereotiepe en soms geproblematiseerde beeldvorming over de jeugd van tegenwoordig bestaat een bezorgdheid over de toekomst van de samenleving. Maar klopt dit wel? En hoe kunnen wij vanuit Departement Cultuur, Jeugd en Media (CJM) een antwoord bieden?

In de huidige maatschappij zijn enkele opvallende trends en evoluties op te merken. Ten eerste is het vertrouwen van jongeren in de overheden en hun instellingen klein. Uit het OESO-rapport van 2021 blijkt dat in België het vertrouwen van jongeren in hun regeringen minder dan 30% bedroeg in 2020, terwijl dat voor de verschillende bevraagde landen gemiddeld 50% bedraagt. De best scorende landen bereiken een percentage tegen 80%. Jongeren hebben dus in het algemeen een eerder zwak vertrouwen in de politiek, niet enkel in hoe politieke beslissingen genomen en geïmplementeerd worden, maar ook in de politieke instituten. Een van de meest gehoorde klachten bij jongeren is dat mensen en politici veel over jongeren, maar weinig met hen praten. Daarnaast willen jongeren niet alleen gehoord worden, ze willen ook dat er met hun boodschap iets gedaan wordt. Ten tweede is er het demografische gegeven dat, hoewel kinderen en jongeren nog steeds ongeveer een derde van de bevolking vormen, deze groep in onze verouderende samenleving steeds kleiner wordt, en niet structureel betrokken wordt bij het beleid. In de recent gelanceerde JOP-monitor wordt daarnaast aangetoond dat jongeren gemiddeld scoren op politieke interesse (4,88 op 10), data die voorgaande JOP-bevragingen bevestigt. Ten slotte is er sprake van detraditionalisering en individualisering. Politieke betrokkenheid van burgers heeft dan ook een kwalitatieve verandering ondergaan naar andere, meer informelere vormen van beleidsparticipatie.

De vraag is dus eerder hoe en waarom jongeren politiek actief willen zijn? Jongeren zijn minder politiek actief 'omdat het zo hoort' maar eerder om hun stem te laten horen over thema's die ze belangrijk vinden. Er is een opkomst en het succes van losse, niet-geïnstitutionaliseerde politieke acties en de vraag naar meer referenda en andere vormen van politiek, zoals burgerpanels, die ook bottom-up georganiseerd worden. En laat net dat vormen van beleidsparticipatie zijn waar jongeren een centrale rol in spelen. Denk maar aan spijbelacties voor het klimaat, *Black Lives matter*, of *Sign-for-my-future*. Onderzoek bevestigt dat jongeren zich voornamelijk kunnen vinden in vernieuwende burgerschapsvormen die individuele keuze en vrijheid benadrukken. Ze zullen dan ook sneller deelnemen aan informele manieren van beleidsparticipatie dan aan formele of electorale processen. 9 op de 10 vindt dat er meerdere goede manieren zijn om aan beleidsparticipatie te doen en dat iedereen zelf moet kunnen beslissen hoe ze dit doen. Ook online zijn er veel verschillende mogelijkheden. Veel jongeren staan positief tegenover het gebruik van sociale media, waaronder het tekenen van petitie's. Ook blijkt dat 'een sterk vertrouwen in politieke instituten bijdraagt aan institutionele politieke participatie. Personen met een laag vertrouwen in politieke uitkomsten zijn meer geneigd te participeren via protest en sociale media'.

Kinderen en jongeren hebben dus meer dan ooit wel een mening over het beleid, niet enkel over dat van hun gemeente maar ook over dat op andere niveaus, en hebben wel interesse om bij te dragen aan politieke standpunten en besluitvorming. Het gebrek aan formele regelgeving houdt hen niet tegen hun stem te laten horen om de samenleving te veranderen. In de samenleving wordt formele beleidsparticipatie echter nog steeds hoger gewaardeerd.

HUIDIG BELEID

VAN MOOI IN THEORIE...

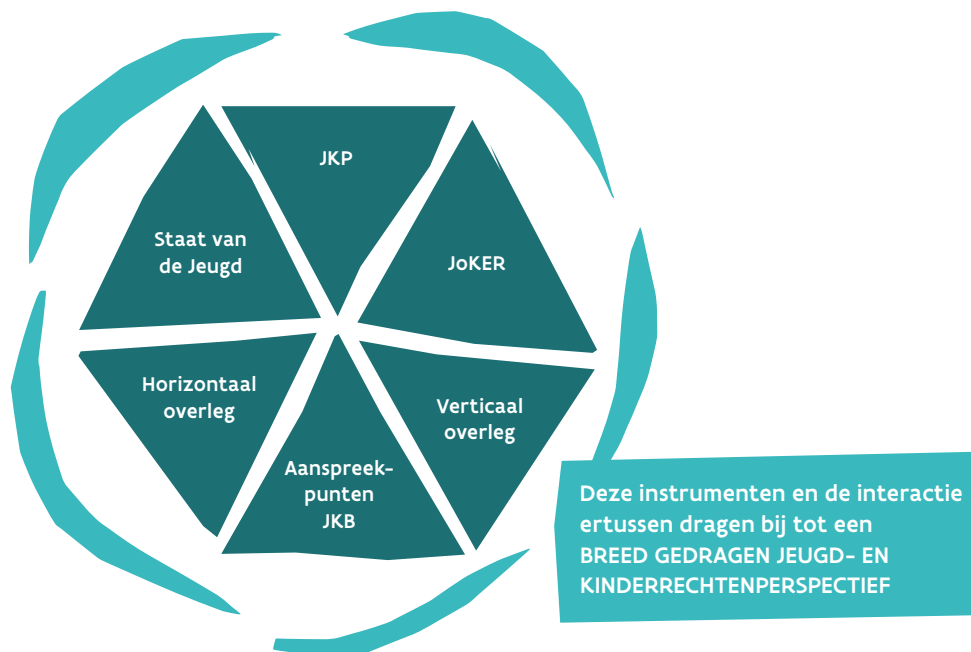
Op Europees en internationaal niveau wordt veel aandacht gegeven aan beleidsparticipatie van kinderen en jongeren. Een van de vier grote principes van het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind (1989) – naast non-discriminatie (art. 2), de primauteit van het belang van het kind (art. 3) en leven, overleven en ontwikkeling (art. 6) – is het recht van het kind om een mening te kunnen geven én dat met deze mening rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind betreft. Dit werd door het VN-Comité voor de Rechten van het Kind verder uitgewerkt in de algemene commentaar nr. 12 van 1 juli 2009. In het kader van de Raad van Europa werden in 2012 richtlijnen en een tool ontwikkeld om het recht van kinderen en jongeren om te participeren te waarborgen, te promoten bij kinderen en jongeren zelf, en te voorzien in veilige ruimtes voor hun beleidsparticipatie.

Daarnaast wordt in de Europese Jeugdstrategie de samenwerking inzake Jeugd tussen de lidstaten van de EU vormgegeven. Voor de periode 2019-2027 worden drie doelstellingen naar voren geschoven: jongeren betrekken, verbinden, en empoweren. Jongeren betrekken heeft als ambitie een betekenisvolle maatschappelijke, economische, sociale, culturele en politieke participatie van jongeren te verwezenlijken. Dit gebeurt onder andere door:

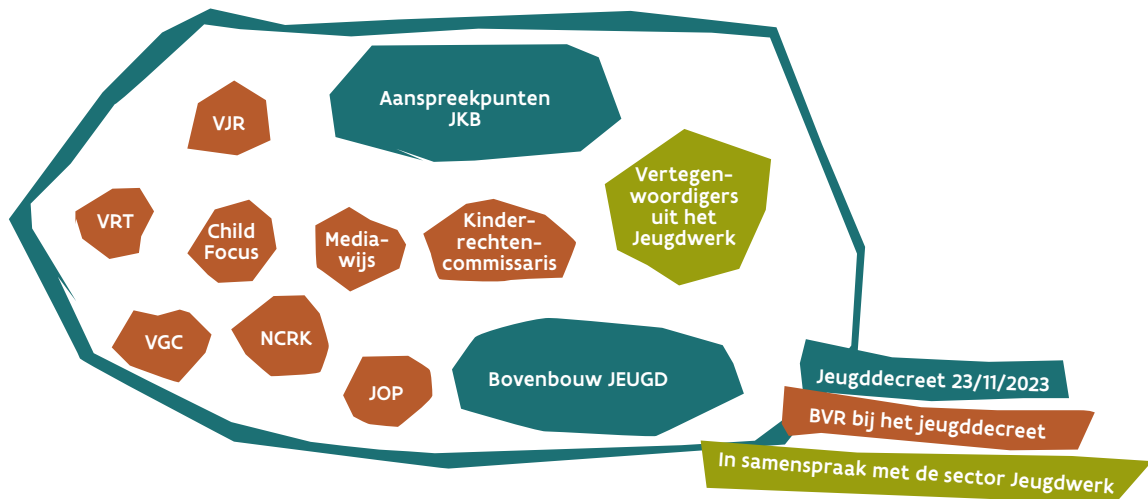
- bevordering van de inclusieve democratische beleidsparticipatie van jongeren;
- betrokkenheid van jongeren bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van jeugdbeleid op alle niveaus;
- steun te geven aan de oprichting en uitbouw van jeugdrepresentatie;
- steun aan jongeren te bieden met betrekking tot het leren participeren;
- en het gebruik van innovatieve en alternatieve vormen om democratische participatie te onderzoeken, te bevorderen en toegankelijk te maken.

Bovendien is ‘ruimte en participatie voor iedereen’ één van de 11 Europese jeugd doelstellingen, actuele onderwerpen die voor jongeren vanuit heel Europa van belang zijn. Dit thema komt uitgebreid aan bod in de themapaper ‘Ruimte en infrastructuur’.

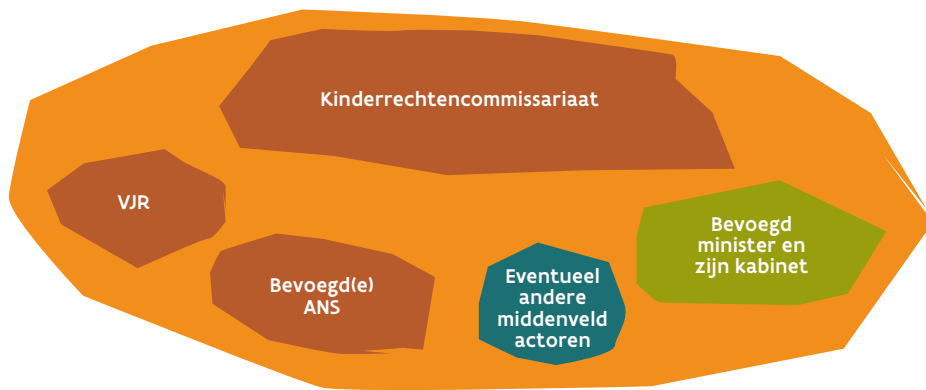
De regelgeving rond het stemrecht van jongeren is divers. Jongeren kunnen vanaf 16 jaar stemmen bij de Europese verkiezingen in 2024, een uitbreiding die niet geldt op federaal, regionaal en lokaal niveau. Daar geldt stemrecht vanaf 18 jaar. Kinderen en jongeren worden op Vlaams niveau rechtsreeks of onrechtstreeks betrokken via diverse kanalen en bij decreet verankerde instrumenten. Zo zijn er de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid (JKB) met o.a. de sector, de aanspreekpunten JKB in de Vlaamse administraties, het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP), het Kind- en Jongereneffectrapport (JoKER), het onderzoek van de Staat van de Jeugd, en het adviesorgaan de Vlaamse Jeugdraad (zie figuren 1-4). De structurele participatie via de Vlaamse Jeugdraad sluit aan bij de formele beleidscyclus en vindt plaats nadat binnen de regering al een akkoord werd bereikt over een ontwerp. Ze situeert zich in de beslissingsfase van de beleidscyclus.

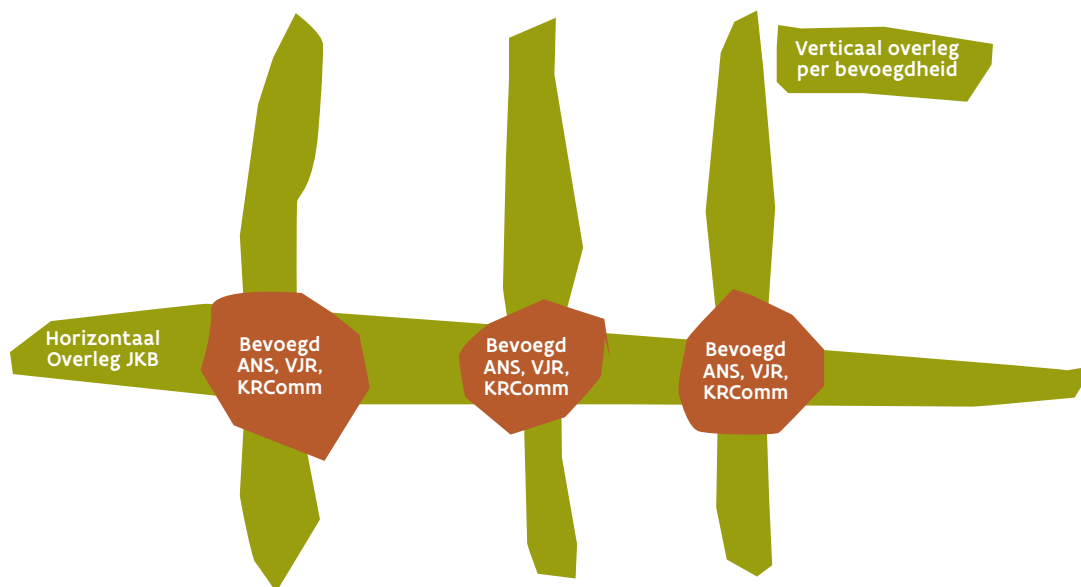
Figuur 1 Instrumenten Jeugd- en kinderrechtenbeleid (Jeugddecreeet 23 november 2023)

Figuur 2 Horizontaal Overleg Jeugd- en kinderrechtenbeleid: samenstelling

Figuur 3 Verticaal Overleg Jeugd- en kinderrechtenbeleid: samenstelling

Figuur 4 Verticaal Overleg Jeugd- en kinderrechtenbeleid: per bevoegdheid

Hoewel beleidsparticipatie van kinderen en jongeren een hoeksteen is van het Vlaamse JKB en de minister van Jeugd, situeert het leven van kinderen en jongeren zich niet in één levensdomein. Integendeel, dit is een transversaal thema dat doorheen alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid loopt. Toch merken we dat het voor Vlaamse beleidsmakers niet eenvoudig is om de impact van hun beleid op kinderen en jongeren in te schatten en het perspectief van kinderen en jongeren mee te nemen in hun beleidsproces. De minister van Jeugd en het Departement CJM hebben verschillende beleidsinstrumenten voorhanden om een jeugd- en kinderrechtenperspectief te vergemakkelijken, maar deze blijven vaak dode letter of blijken onvoldoende gekend. De uitdaging voor de komende jaren is dan ook om deze instrumenten alomtegenwoordig te maken, ze bekend te maken, ze in de praktijk te brengen, en op die manier een werkelijk jeugd- en kinderrechtenperspectief in te bouwen bij alle Vlaamse beleidsdomeinen.

Aangezien enkel (oudere) jongeren via de Vlaamse Jeugdraad structureel betrokken worden, en dan nog maar pas in het besluitvormingsproces, blijft het beleidsmatig een uitdaging om rekening te houden met de belangen van kinderen en jongeren. Er is de nood om beleidsparticipatie van kinderen en jongeren te versterken, te verbreden en te vervroegen in de beleidsvoorbereiding, en dat binnen de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid. Hoe betrekken we kinderen en jongeren bij de voorbereiding van beslissingen via informele consultaties, vooraleer het advies van de Jeugdraad formeel moet ingewonnen worden en beslissingen misschien al onomkeerbaar zijn? Hoe waarborgen we hun betrokkenheid bij het beleid en kunnen we meer gehoor geven aan hun stem? Vanaf de voorbereiding tot de evaluatie van nieuw beleid zou het Vlaamse beleid rekening moeten houden met de noden en belangen van kinderen en jongeren, ook in minder voor de hand liggende beleidsdomeinen. Beleidsparticipatie van kinderen en jongeren moet een vanzelfsprekendheid worden voor een goed en gedragen beleid. Ook vanuit de jeugdsector worden beleidsmakers en overheden aanbevolen om te praten met kinderen en jongeren en de dialoog aan te gaan. Het (structureel) betrekken van kinderen en jongeren bij de verschillende fasen van beleid, nl. voorbereiding, beslissing, uitvoering en evaluatie, kan er onder andere toe bijdragen dat:

- de kloof tussen (jonge) burgers en de overheden gedicht wordt;
- het vertrouwen in de politiek en de overheid, en daarbij ook het politieke engagement van jongeren, aangewakkerd wordt;
- beleidsvoorstellen en beleidsagenda's op een kwalitatievere manier opgesteld worden;
- de maatschappij ten goede verandert, niet enkel voor kinderen en jongeren, maar voor iedereen.

Tijdens de vorige beleidsperiode zijn al acties opgezet om in te zetten op beleidsparticipatie van kinderen en jongeren. Op basis van een overeenkomst voerde het Kenniscentrum Kinderrechten vzw (KeKi) een co-creatief project uit over beleidsparticipatie van kinderen en jongeren aan het Vlaams beleid: Reflector. In 2021 heeft het Departement CJM de opdracht gegeven aan KeKi om hierop verder te bouwen en aan de slag te gaan met beleidsparticipatie als katalysator voor een overheidsbreed jeugd- en kinderrechtenperspectief: Reflector 2.0. Het doel van Reflector 2.0 is tweeledig. Enerzijds dient Reflector 2.0 om aanbevelingen te doen die de instrumenten van het Vlaams JKB versterken en op elkaar afstemmen. Anderzijds zet dit project in op een gedeelde visie op beleidsparticipatie van kinderen en jongeren en tools te ontwikkelen ter ondersteuning van de Vlaamse beleidsmedewerker.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

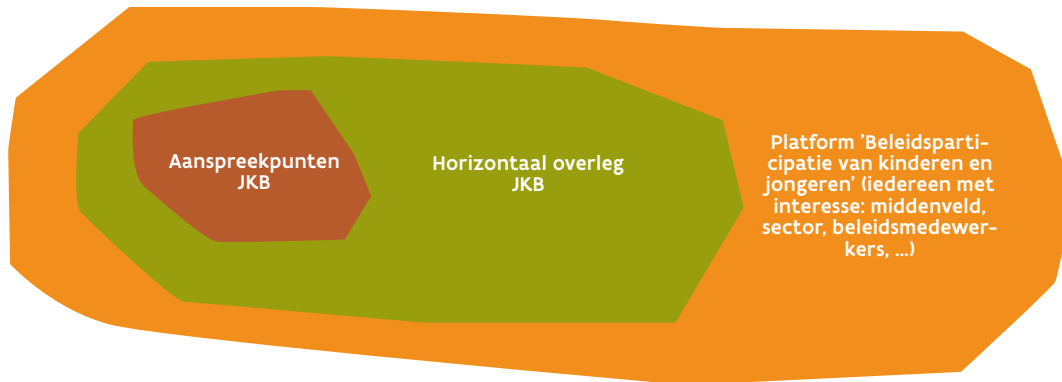
... NAAR EFFECTIEVE IMPLEMENTATIE EN GEÏNTEGREERDE PRAKTIJK.

Departement CJM, als coördinerende administratie van het JKB, heeft de opdracht om de Vlaamse minister van Jeugd, en tevens coördinerende minister van kinderrechten, te ondersteunen in diens functie. Hoewel de minister niet kan tussenkomen in bevoegdheden van collega-ministers, kan hij of zij hen er wel op aanspreken door knelpunten aan te geven, in gesprek te gaan, oplossingen te vragen door te verwijzen naar het JKB... Zo ontstaat een ware jeugd- en kinderrechtenreflex bij alle beleidsdomeinen. Om onze rol (nog) beter op te nemen, wensen we de volgende legislatuur in te zetten op **versterkte beleidsparticipatie van kinderen, jongeren, en hun organisaties aan het Vlaamse beleid, een versterking van de beleidsinstrumenten JKB, en de onderlinge samenhang ervan**. We willen een beleid en regelgeving dat rekening houdt met kinderen en jongeren. De Vlaamse Overheid heeft zich dan ook geëngageerd voor **een samenleving die kinderrechten respecteert, waarborgt, en integreert in structuren, waarden en normen**.

Enerzijds willen we dit doen door verder te bouwen op huidige acties en projecten:

1. We zetten in op de (verduurzaming van de) **tools** die ontwikkeld worden in het kader van de overheidsopdracht Reflector 2.0, waaronder de participatiecirkel en het vormingsaanbod. Dat is concrete, toepasbare

- ondersteuning om kinderen en jongeren te betrekken bij het beleid (lookeenstem.be).
2. We organiseren en coördineren het platform, een netwerkgroep 'beleidsparticipatie van kinderen en jongeren', om te netwerken over beleidsdomeinen en sectoren heen, om elkaar te inspireren, en ervaringen te delen (zie figuur 5).
 3. We herhalen op strategische momenten een overheidsbrede **sensibiliseringscampagne** waarbij we beleidsmedewerkers van alle beleidsdomeinen prikkelen en toeleiden naar de ondersteuningstools. Op deze manier maken we onze instrumenten, onze interne consultatie, en de andere mogelijke ondersteuning zichtbaar.

Figuur 5 Samenhang overlegstructuur

Anderzijds willen we onze impact vergroten door meer te garanderen dat kinderen en jongeren hun stem kunnen laten horen in alle beleidsdomeinen, en door de beleidsinstrumenten van het JKB te versterken. We zetten hiervoor strategisch en uitgebreid in op **vijf projecten en regelgeving met veel impact op kinderen en jongeren**. 'DCJM dwingt kinderrechten af als toetssteen voor beleid' is niet voor niets een operationele doelstelling van Departement CJM om de leefwereld van kinderen en jongeren te verbeteren. We bieden expertise en ondersteuning aan andere beleidsdomeinen en de aanspreekpunten JKB door middel van interne consultatie rond de beleidsinstrumenten en versterken de minister in zijn coördinerende rol voor kinderrechten. De beleidsinstrumenten van het JKB zijn immers instrumenten om stap na stap de kinderrechten te vrijwaren, allen decretaal verankerd in het Jeugddecree:

1. WE VERSTERKEN DE ONDERSTEUNING VAN DE AANSPREEKPUNTEN JKB.

De aanspreekpunten zijn het instrument bij uitstek om transversaal te werken, een spilfiguur voor het JKB, en zijn betrokken bij de andere beleidsinstrumenten. Vanuit Departement CJM coördineren we de aanspreekpunten. Een essentieel onderdeel daarvan is dat we alle departementen en agentschappen, aangeduid door de Vlaamse Regering, aanmoedigen om tijd te maken voor de aanspreekpunten, zodat die hun opdrachten op een goede manier kunnen opnemen. Het is een mandaat dat een wezenlijk onderdeel moet zijn van hun takenpakket en hun functieomschrijving. Vanuit de aanspreekpunten is er **nood aan meer ondersteuning om hun soms complex takenpakket goed uit te voeren**: Naast een handleiding en vormingsaanbod, faciliteren we het vormgeven van hun rol in hun organisatie, brengen we de aanspreekpunten op regelmatige basis samen om van elkaar te leren, en bieden we voorbereidend overleg aan voor de uitvoer van hun formele taken (zie figuur 5).

2. VIJF GROTE PROJECTEN MET BELEIDSPARTICIPATIE VAN KINDEREN EN JONGEREN, HET JKP ALS INSPIREREND VOORBEELD (ZIE OOK THEMAPER 'JKP').

Departement CJM coördineert het JKP als transversaal plan van de Vlaamse Regering. We betrekken **kinderen en jongeren doorheen het hele voorbereidende, uitvoerende en evaluerende traject** van het plan. We werken hiervoor een helder en transparant proces uit en bieden op deze manier inspiratie aan alle beleidsdomeinen.

Per prioriteit is het daarnaast van belang om **gericht strategische keuzes te maken en te focussen op een specifiek thema of project met veel impact op kinderen en jongeren**. Zes maanden na de aanstelling van de Vlaamse Regering wordt beslist over de 3 tot 5 prioriteiten van het JKP. We stellen voor om in de volgende beleidsperiode actief in te zetten op **5 grote projecten, acties in het JKP, waarin beleidsparticipatie van kinderen en jongeren van A tot Z geïntegreerd wordt**. Deze projecten zijn een samenwerking tussen minstens twee verschillende beleidsdomeinen, met twee verschillende ministers, en worden intensief inhoudelijk en procesmatig

ondersteund door de medewerkers JKB, wat vernieuwend is. We geven kinderen en jongeren ook een stem in de keuze van deze trajecten en leggen in de mate van het mogelijke de link met het regeerakkoord. We vragen de andere beleidsdomeinen om daarnaast in de hele beleidscyclus middelen te voorzien voor kwalitatieve participatieprocessen met kinderen en jongeren.

3. WE VERSTERKEN HET BELANG EN DE PRAKTISCHE UITVOERING VAN HET VERTICAAL EN HORIZONTAAL OVERLEG.

Uit het onderzoek Reflector 2.0 blijkt dat het verticaal overleg als een sterk instrument beoordeeld wordt maar dat het in praktijk zijn doel momenteel nog niet bereikt. Kabinetsmedewerkers zijn onvoldoende op de hoogte van het doel en het belang van het overleg en de voorbereiding laat te wensen over. Het initiatief voor het organiseren van het verticaal overleg zit bij de bevoegde minister. We voorzien een **voorbereiding** voor de andere kabinetten rond het verticaal overleg en het overheidsbreed jeugd- en kinderrechtenperspectief en een **intensievere opvolging** ervan, zodat onze minister in zijn rol versterkt wordt.

Het horizontaal overleg moet trouw blijven aan het doel om een plek te bieden voor reflectie op, evaluatie van en voeding aan het JKB. Dit vraagt echter veel voorkennis, achtergrond en inspanningen van de deelnemers. We **versterken de ondersteuning** van alle leden van het overleg en focussen meer op de inhoud, de leefwereld van kinderen en jongeren, en de vertaalslag naar de praktijk.

4. VERANKEREN EN FACILITEREN VAN BELEIDSPARTICIPATIE IN REGELGEVING (JOKER).

JoKER is een formeel instrument bij nieuwe regelgeving en moet een instrument zijn dat de minister echt kan gebruiken, een instrument dat leeft binnen alle Vlaamse beleidsdomeinen. Momenteel blijven beleidsmakers worstelen met deze effectrapportage of is een JoKER-reflex bij de opmaak van nieuwe regelgeving helemaal afwezig. Het is immers niet eenvoudig om pas *na* de keuze voor een nieuwe beleidsmaatregel een degelijke inschatting te maken van de impact ervan op kinderen en jongeren. Om hieraan tegemoet te komen, dient **beleidsparticipatie als pijler binnen het JoKER-proces** versterkt te worden. Het horen van kinderen en jongeren dient veel vroeger te gebeuren, reeds bij de beleidsvoorbereiding. Beleidsmakers die zich ervan bewust zijn dat ze best reeds vanaf de voorbereiding en opmaak van nieuw beleid reflecteren over en rekening houden met de noden en belangen van kinderen en jongeren, hebben ook een duidelijker zicht op de impact van de voorgestelde maatregelen. Het Departement CJM is de uitgelezen partner om via het JoKER andere beleidsdomeinen proactief, onder andere op basis van het regeerakkoord, **te sensibiliseren, te ondersteunen, en te faciliteren in dit participatieproces**. Inhoudelijk blijft het betrokken beleidsdomein bevoegd. Zij hebben immers de expertise binnen het thema, en wij de expertise inzake het betrekken van kinderen en jongeren. Wanneer we zorgen dat participatie ingebed zit in het hele beleidsproces, creëren we een duurzame jeugd- en kinderrechtenreflex binnen alle Vlaamse beleidsdomeinen. Het JoKER wordt zo een levend instrument dat de kwaliteit van regelgeving ten goede komt, evenals het leven van kinderen en jongeren. We maken hierbij de strategische keuze om te focussen op regelgeving met veel impact op kinderen en jongeren.

5. DE ROL VAN DE MINISTER VAN JEUGD EN KINDERRECHTEN.

Indien de aanspreekpunten hun mandaat en rol goed kunnen opnemen en het JKP, het verticaal en horizontaal overleg, en het JoKER versterkt worden, bieden zowel de instrumenten als deze kwaliteitsvolle beleidsparticipatie reeds verschillende garanties om te komen tot een gedragen beleid dat rekening houdt met kinderen en jongeren. De minister van Jeugd en coördinerend minister van Kinderrechten ziet ten slotte toe op de naleving van de JoKER-verplichting en de toepassing van de andere instrumenten. Hij of zij kan collega-ministers aanspreken op hun rol en de impact van hun beleid op kinderen en jongeren. Ook raden we de minister van Jeugd aan om recurrent bilateraal overleg te hebben met de ministers bij het JKP na de ministerraad. De inhoudelijke prioriteiten, beleidsparticipatie van kinderen en jongeren, en de andere instrumenten, waaronder het verticaal overleg en het JoKER, kunnen daarin een plaats hebben.

CONCLUSIE

Om de stem van kinderen en jongeren te versterken in de hele beleidscyclus, in elk beleidsdomein van de Vlaamse Overheid, en om in 2029 te kunnen spreken van een overheidsbreed jeugd- en kinderrechtenperspectief, zetten we vanuit Departement CJM in op:

- de intensieve procesmatige en inhoudelijke ondersteuning van vijf grote projecten aan de hand van JKP met veel impact op kinderen en jongeren, waarin beleidsparticipatie van kinderen en jongeren van A tot Z

geïntegreerd wordt.

- de versterking van de beleidsinstrumenten JKB en de ondersteuning om het gebruik van deze instrumenten te optimaliseren: aanspreekpunten, horizontaal en verticaal overleg, JoKER.

LITERATUURLIJST

- Advies Vlaamse Jeugdraad: <file:///C:/Users/roosebe/Downloads/2109-vjr-advies-jeugdparticipatie-en-democratie.pdf>
- Advies Vlaamse Jeugdraad: <file:///C:/Users/roosebe/Downloads/1509-advies-beleidsparticipatie.pdf>
- Waeterloos, C., Walrave, M., & Ponnet, K. (2021). *Online en offline politieke participatie en attitudes bij Belgische jongvolwassenen. Bevindingen van een survey-onderzoek in België van 11 maart – 12 april 2021.* <https://www.ugent.be/ps/communicatiewetenschappen/nl/actueel/report.pdf>.
- Spruyt, B., D'Hoore, J., Siongers, J., *Jongeren in cijfers en letter 5 – Hoofdstuk 5 'Jongeren en Politiek'*, 2024: [Jongeren in cijfers en letters_5_Jongeren en politiek 256-313.pdf](#).
- OECD, Trust in Government, 2021: <https://www.oecd.org/governance/trust-in-government/>
- Overheidsopdracht KEKI: eindrapport met aanbevelingen rond de beleidsinstrumenten JKB: [advies instrumenten JKB Keki 2024.pdf](#), [ookeenstem.be](https://www.okeenstem.be) en de [participatiecirkel](#).
- Jeugddecree van 23 november 2023: <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/64255C838A5434FEB5657249>.
- Europese jeugdstrategie: https://youth.europa.eu/strategy_en.
- Verdrag inzake de Rechten van het Kind: https://kinderrechten.be/sites/default/files/kinderrechtenverdrag_nederlandse_vertaling.pdf

Titel themapaper
Bijdrage

VERBINDEND SAMENLEVEN
JEUGD

KORTE SITUERING VAN HET THEMA EN OMGEVINGSANALYSE

EEN POLARISERENDE SAMENLEVING

Migratie, klimaatopwarming, religie en genderidentiteit: steeds meer thema's leiden tot verhitte discussies en ver uiteenlopende standpunten. Een recente publicatie van het Vredesinstituut (2021) focust op de groeiende polarisatie in de Vlaamse samenleving. Polarisation is het proces van het steeds meer versterken van tegenstellingen en het uiteendrijven van meningen. Dit kan zowel tussen groepen als tussen standpunten gebeuren. In se is dit fenomeen niet negatief. Ideologische of thematische polarisatie zijn net een kenmerk van een gezonde democratische werking. Het uitvergroten van verschillen tussen concepten en standpunten garandeert een klimaat waarin via debat en botsing van ideeën nieuwe waarden en spelregels ingang kunnen vinden.

Bij schadelijke of toxische polarisatie echter is sprake van een groeiende sociaal-emotionele afstand, een groeiend wantrouwen, en een verscherping van tegenstellingen tussen groepen in de samenleving, waarbij de sociale veiligheid in het gedrang kan komen. Die verscherping ontstaat meestal op zogenaamde breuklijnen tussen groepen van mensen, zoals socio-economische situatie, platteland vs. stad, jong vs. oud, en etnische achtergrond. Eén van de symptomen van het polarisatieproces kan zijn dat de verschillen tussen groepen en sociale identiteiten leiden tot steeds vijandigere attitudes naar de andere groep. Een natuurlijk gevolg hiervan is dat een genuanceerde analyse van uitdagingen, een constructieve dialoog en het komen tot een consensus bij het samenleven onder steeds meer spanning komen te staan. Wanneer deze themapaper hierna spreekt over het type polarisatie dat we willen tegengaan, gaat het om deze schadelijke vorm.

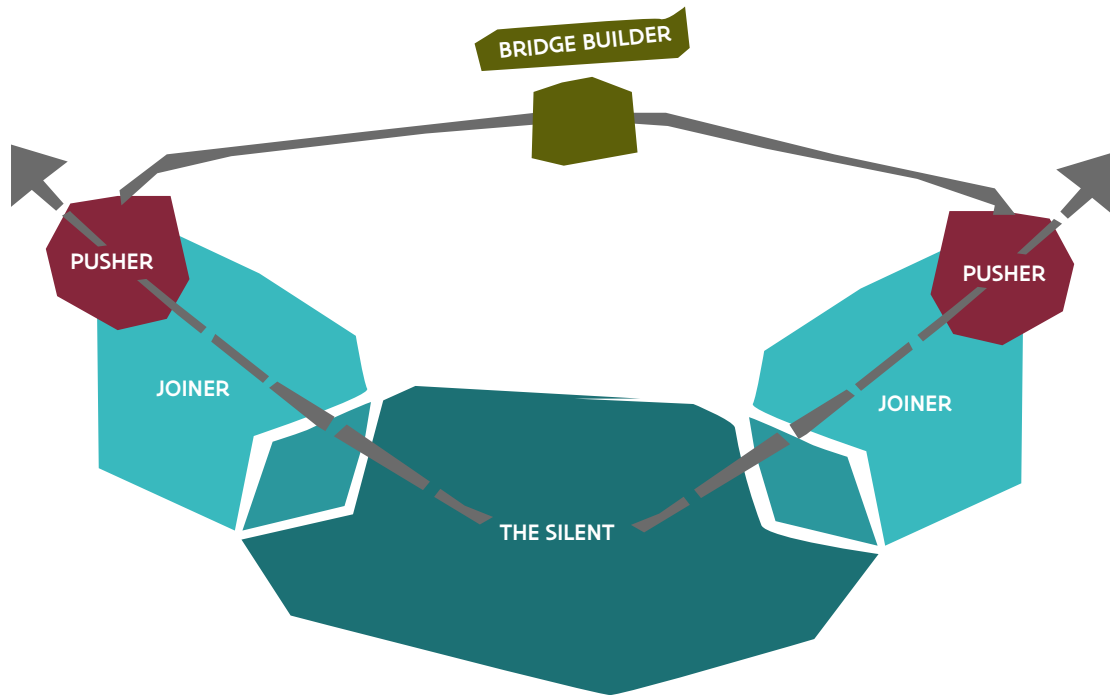
Polarisatie in de samenleving is geen nieuw fenomeen. Waarom lijkt het dan vandaag meer dan ooit verlamd en niet-constructief?

De groeiende complexiteit van de sociale werkelijkheid lijkt dit fenomeen te versterken. Identiteit staat steeds vaker centraal en de belangen van verschillende groepen staan soms lijnrecht tegenover elkaar. Burgers lijken hierdoor nog meer te verstarren in hun standpunten. Ze verliezen voeling met elkaar en met de grotere context van de samenleving, waarbij het algemeen goed zou horen te primeren. Verdraagzaamheid gaat erop achteruit. Het delen van de publieke ruimte voor ontmoeting en ontspanning over generaties en groepen heen komt steeds meer in het gedrang.

Ook de dominantie van sociale media speelt een versterkende rol in het polarisatieproces. Deze kanalen worden steeds meer de plaats waar mensen nieuws en informatie halen die niet per se gemaakt of geverifieerd werd door een professionele nieuwsmaker. Die informatie wordt bovendien via vaak ontransparante en sensationaliserende algoritmes aan specifieke doelgroepen getoond. Daardoor staan enorme verschillen in wat verschillende doelgroepen te zien krijgen. Die zogenaamde *echo chambers* ondersteunen en versterken de meningen en standpunten van deze in-groep, ook al is die niet altijd correct of betrouwbaar. Indien er dan een confrontatie plaatsvindt tussen de verschillende versies van 'de waarheid', kan dit leiden tot frustratie en kwaadheid. De democratisering van het internet kan een positief effect hebben voor het burgerschap, maar kan dus ook leiden tot toenemende polarisering, online haatspraak, en verspreiding van desinformatie. Uit studies van Vlaams technologiebedrijf Textgain (2020) blijkt dat ook in Vlaanderen het aantal berichten op sociale media met een polariserend of toxisch karakter tussen 2015 en 2020 verdubbelde. Dat heeft ook verdere negatieve effecten op zowel jongeren als volwassenen in de fysieke wereld, waaronder een slechtere mentale gezondheid en het vermijden van 'de ander' (Vlaams Vredesinstituut, 2022).

Het is aangetoond dat toxische vormen van polarisatie kunnen worden teruggedrongen door ontmoeting, samenhang, en verbinding in de samenleving te versterken. Wanneer mensen zich meer verbonden voelen met elkaar, zijn ze ook minder vatbaar voor hokjes-denken, *echo chambers* of verstarring van identiteit. Vertrekend vanuit het *Denkkader Polarisation* van Bart Brandsma is het belangrijk om het midden te versterken in plaats van de polen te bestrijden (zie figuur 1). Brandsma definieerde vijf rollen in een polarisatieschema en benadrukt de essentie en de kracht van het stille midden om polarisatie tegen te gaan. Er is een leiderschap op het midden nodig, met een bindende toon, die niet oordelend maar luisterend en empathisch is.

Figuur 1 De vijf rollen in het polarisatieschema van Bart Brandsma

Wanneer we naar dit model van een functionerende groepsdynamiek kijken, zien we de grote vlakke die het ‘stille midden’ inneemt. Het ideaalbeeld geeft een groot midden weer, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten zonder gedwongen te worden of zich geroepen te voelen om een kant te kiezen. Mensen vloeien in en uit dit stille midden, maar de grote massa houdt het model samen zonder naar de uiterste geduwd te worden. In dit middenstuk is het mogelijk om verbinding op te bouwen en wordt er genuanceerd gehandeld. Het bestaan van het ‘stille midden’ op zich werkt ook depolariserend wanneer mensen beseffen dat de meerderheid van burgers geen wantrouwen of afkeer voelen ten aanzien van politieke tegenstrevers of personen die mogelijk een andere mening hebben.

Uit onderzoek en praktijk komt naar voren dat ontmoeting en contact tussen groepen op een constructieve manier de afstand en het wantrouwen verkleint. Dit is de contacthypothese van Gordon Allport. Het is evenwel cruciaal dat 1) de mensen die met elkaar in contact treden dit vanuit gelijkwaardige posities kunnen doen; 2) er aan gemeenschappelijke doelstellingen gewerkt wordt; 3) er samenwerking is; en 4) dat het contact ondersteund wordt door een overheid. Dit verbinden van burgers en groepen in de samenleving enerzijds, en het opnemen van leiderschap op het midden anderzijds, zien wij als een essentiële taak van het Departement Cultuur, Jeugd en Media (CJM).

HUIDIG BELEID

DEPARTEMENT CJM ALS UNIEKE SPELER: VRIJE TIJD EN MEDIA ALS VRIJE (ONTMOETINGS)RUIMTE, DIALOOG ALS BINDMIDDEL

Het departement CJM neemt een unieke positie in het maatschappelijk veld in. We verbinden zowel het sociaal-culturele veld, de jeugdwerksector en belangrijke media-omroepen. De verbindende kracht van cultuur werd meermaals aangetoond. De organisaties in onze sectoren bereiken met hun eigen cultuur en communicatie zeer geëngageerde vrijwilligers, professionals en doelgroepen:

- **Jeugdwerk**

Het Vlaamse jeugdwerk heeft een rijke traditie om kinderen en jongeren te verbinden. Deze sector bezit een enorme expertise in methodieken die spel, plezier, ontmoeting en samenleven in diversiteit vooropstellen. De kracht van het jeugdwerk ligt zowel in het samenbrengen van diverse leefwerelden van kinderen en jongeren als in het aan de slag gaan met hun noden, vragen en uitdagingen. Jeugdwerk gaat uit van de verbindende kracht van een groep, laat kinderen en jongeren zelf initiatief nemen, en geeft hen de kans om zelf hun stem te laten horen. Binnen het departement ondersteunen we het jeugdwerk aan de hand van ver-

schillende subsidielijnen, waaronder experimentele en vernieuwende projecten. Een experimenteel project speelt in op nieuwe behoeften bij de jeugd of nieuwe ontwikkelingen binnen de jeugdsector. Bovendien is een experimenteel project vernieuwend door methodiek of inhoud. Met vernieuwende projecten voeren we bepaalde thema's uit het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) of de Beleids- en Begrotingstoelichting (BBT) Jeugd uit. Via deze subsidielijlijn is het ook mogelijk om samenwerkingen met andere beleidsdomeinen aan te gaan, zoals toegelicht onder de beleidsvoorstellen.

Zo geeft het departement subsidies aan verenigingen die jongeren beter willen informeren en participatief willen betrekken bij het beleid. Ook cultuureducatieve verenigingen ontvangen subsidies om de artistieke creativiteit van de jeugd stimuleren en hen de taal van de kunsten leren begrijpen en gebruiken.

- **Kunstorganisaties & sociaal-cultureel volwassenenwerk**

In de cultuursector staat verbinding van mensen via kunst en cultuur centraal. Er is veel expertise in verbindende methodieken, veerkrachtversterking, en in het stimuleren van zelfexpressie en ontmoeting. Het departement ondersteunt professionele kunstenaars, organisaties en initiatieven in de kunstsector.

Daarnaast ondersteunt het departement ook sociaal-culturele volwassenenorganisaties, die met hun vrijetijdsaanbod de meest diverse groepen aanspreken. Elk jaar kent het departement CJM onder meer subsidies toe voor sociaal-culturele projecten met bovenlokale uitstraling. Die projecten vertrekken vanuit minstens twee van de vier sociaal-culturele functies: cultuur, leren, maatschappelijke beweging, of gemeenschapsvorming. De bedoeling is dat ze een betekenisvolle bijdrage leveren aan enerzijds emancipatie en dialoog van mensen en groepen, en anderzijds aan de versterking van een duurzame, solidaire, inclusieve en democratische samenleving door sociaal-culturele participatie en burgerschap. Daarnaast stimuleren de projecten de laboratoriumrol in het sociaal-cultureel volwassenenwerk: via maatschappelijke, innoverende praktijken gaan ze op zoek naar antwoorden op diverse samenlevingsvraagstukken. De projecten experimenteren met nieuwe strategieën, methodes, doelgroepen, en/of thema's.

- **Media**

Binnen het mediabeleid werkt het Departement CJM op verbinding vanuit de thema's online haatspraak en desinformatie. Dat die thema's ook de komende jaren de nodige aandacht vragen, komt uitgebreid aan bod in de themapaper *'Bevorderen van mediawijsheid en kwalitatieve journalistiek'* van de *Regeerbijdrage Media*. Een centrale speler in dit verbindingsverhaal is Mediawijs, het Vlaamse Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid van de Vlaamse overheid en imec vzw. Mediawijs helpt namelijk de burger om digitale technologie en media actief, creatief, kritisch en bewust te gebruiken en te begrijpen, om zo even actief, creatief, kritisch en bewust deel te nemen aan onze maatschappij.

Er zijn bovendien verschillende mediaprojecten die inspelen op actuele behoeften rond nieuws en desinformatie, zoals de projectoproepen Desinformatie en Nieuws in de Klas. Met de projectoproep Desinformatie ondersteunen we initiatieven die zowel de (nieuws)mediasector als burgers weerbaarder maken tegen desinformatie. Nieuws in de Klas is een media-educatief project in Vlaamse en Brusselse scholen. Het project stimuleert jongeren om met verschillende nieuwsmedia aan de slag te gaan. Nieuws in de Klas moet kritisch mediagebruik bij leerlingen aanwakkeren en hen warm maken voor nieuws en actualiteit.

Tot slot ondersteunt het departement ook de openbare omroep VRT in haar tweeledige functie. Enerzijds heeft de VRT een rol als verzorger van kwaliteitsvol nieuws. Anderzijds moet de omroep in staat zijn om haar maatschappelijke opdracht verder te ontwikkelen, om zo een waardevolle impact te verzekeren voor de burger en de democratie. Beide functies zijn pijlers in de themapaper *'De (rol van de) openbare omroep'* van de *Regeerbijdrage Media*.

De combinatie van deze verschillende sectoren geeft ons departement het potentieel om intergenerationeel, interreligieus, intercultureel en over politieke meningen heen mensen samen te brengen. Nu zien we echter dat initiatieven om verbinding in de samenleving te stimuleren beperkt moeten blijven tot de sector waartoe ze behoren. Om het midden te versterken, is het net belangrijk om organisaties en mensen in aanraking te laten komen met elkaar door hen te laten samenwerken in gezamenlijke projecten over sectorgrenzen heen. Een experimentele transversale aanpak zorgt ervoor dat de kracht en impact die in elke sector aanwezig is, kan vermenigvuldigd worden. We willen gaan voor een duurzaam beleid dat verbindt, lijmt, verstevigt, en dat contact, solidariteit, burgerzin en democratie vergroot. We overstijgen hokjes en sectoren, we linken onze krachten, en we dragen het belang van samenkomen en samenleven uit.

De afgelopen jaren hebben we onze rol met succes opgenomen, hoewel telkens vanuit de drie sectoren apart. Zo hebben we ingezet op de ondersteuning van brugbouwers in het jeugdwerk, op het vergroten van mediawijsheid, op participatie binnen cultuur, op inclusieve vrije tijd, enz. Met de nieuwe legislatuur willen we de kans grijpen om deze rol nu op te nemen over de drie sectoren heen. We vertrekken vanuit de kracht van transversaal werken om zo de impact te laten doorsijpelen doorheen de cultuur-, media- en jeugdsectoren. De burger krijgt een gedragen, intersectorale, en intergenerationele aanpak van de versterking van het sociaal weefsel in

de samenleving. Polarisation voorkomen en tegengaan vereist een gedeeld antwoord, een gezamenlijke langetermijnvisie, en een structurele samenwerking. Dat geldt voor heel Vlaanderen, maar ook en vooral vanuit de drie sectoren van ons eigen departement.

Een goede praktijk en mogelijk voorbeeld voor een structurele samenwerking over sectoren heen zijn de vernieuwende projecten uit het transversale jeugd- en kinderrechtenbeleid, die ook de projecten in het kader van het JKP omvatten. Via deze rechtsbasis is het mogelijk om samenwerkingen aan te gaan met andere beleidsdomeinen. Zo was er onlangs de projectoproep 'Over Drempels', een actieve samenwerking tussen het beleidsveld Jeugd en het Agentschap Opgroeien. Deze rechtsgrond laat ook toe om zeer sterk op de huidige actualiteit in te spelen en de projectvoorwaarden telkens aan te passen. Zo kunnen we inspelen op tendensen die in het begin van de legislatuur niet altijd zichtbaar zijn. Dit gebeurde bijvoorbeeld in de projectoproep 'Jongeren en politie'.

Op dit moment bestaat er nog geen rechtsgrond waarbinnen de beleidsvelden van CJM structureel samenwerken en via die samenwerking inzetten op een duurzame en verankerde vernieuwing. Door de geleerde lessen van deze goede praktijken kan een nieuwe en dus structurele rechtsbasis gecreëerd worden. Die rechtsbasis kan het maatschappelijk middenveld kansen geven om voldoende in te zetten op verbinding en samenwerking. Tegelijkertijd biedt ze de flexibiliteit om in te spelen op nieuwe evoluties zoals digitale polarisering en het versterken van goede praktijken die in de komende jaren zullen opduiken. Andere opties zijn om de samenwerking onder te brengen in het beleidskader voor vernieuwende projecten van het jeugd- en kinderrechtenbeleid, in de uitgavenbegroting, of om een projectoproepreglement te ontwikkelen, gebaseerd op drie decretale artikelen vanuit elke sector.

RAAKVLAKKEN IN BREDER VLAAMS EN BRUSSELS BELEID

Een structurele samenwerking vanuit de sectoren van Cultuur, Jeugd en Media om verbinding en samenleven te bevorderen toont verschillende raakvlakken met bestaand Vlaams beleid én zou een waardevolle aanvulling zijn van andere transversale beleidssamenwerkingen. In het **Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en schadelijke polarisatie** coördineert Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) het Vlaamse beleid via een transversale aanpak. Dit beleid wordt in 2024 decretaal verankerd, waarbij er budget wordt voorzien voor experimentele projecten die op snel opkomende maatschappelijke noden inspelen. Die projecten moeten als expliciete doelstelling hebben om gewelddadige radicalisering en daaruit voortvloeiende misdrijven op een meer gerichte manier te voorkomen en te bestrijden. Het voorstel in deze themapaper hanteert een ruimer perspectief. Het zet in op een brede en algemene versteviging van het sociaal weefsel in de samenleving, met het oog op preventie van polarisatie en verhoogde verbinding over sociale groepen heen. De effecten van die verbinding werken door in verschillende levensdomeinen van burgers. Ze halen de banden aan zowel tussen burgers onderling als tussen burgers en de overheid, en resulteren in een warme samenleving.

Daarnaast is er ook het **Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan** dat eveneens door ABB gecoördineerd wordt. Het doel van dit plan is om te bouwen aan een duurzaam en democratisch samenleven in diversiteit door burgers en bestuur te verbinden en te versterken. Er is specifieke aandacht voor thema's zoals herkomst, handicap, sociale cohesie, LGBTQI+, toegankelijkheid en e-inclusie, en gender. Het gaat om vernieuwen van acties waarvoor een financiële impuls is voorzien.

In het **Plan Samenleven** worden lokale besturen ondersteund vanuit Vlaanderen om van samenleven in diversiteit een succes te maken. Focuspunten hierin zijn veiligheid, de Nederlandse taal, het versterken van competenties, begeleiding naar de arbeidsmarkt, het versterken van informele netwerken en brugfiguren, het verminderen van discriminatie, en het verbinden van mensen binnen één gemeenschap. De verschillende horizontale beleidsplannen binnen Vlaanderen dienen elkaar te respecteren, aan te vullen, en te versterken, om zo de slaagkansen en de effecten van elk plan te vergroten. Het huidige voorstel werkt dan ook complementair en versterkend.

Het **beleidsplan Samenleven 2022-2025** van de Vlaamse gemeenschapscommissie (VGC) stelt eveneens een projectoproep 'Verbinding' voor, gericht naar Brusselse organisaties. Ze willen de komende twee jaar goede praktijken ontwikkelen in het werken aan verbondenheid en het tegengaan van polarisatie. Ons voorstel wil complementair gelijkaardige inspanningen voor Vlaanderen doen.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

NIEUW BELEID: EEN INTERGENERATIONELE BELEIDSVELDOVERSCHRIJDENDE PROJECTOPROEP

Het Departement CJM wil initiatieven faciliteren die dialoog en verbondenheid tussen bevolkingsgroepen stimuleren. Hiervoor moet er een beleidskader worden ontwikkeld waarmee de **structurele samenwerking** tussen de beleidsvelden Cultuur, Jeugd en Media wordt mogelijk gemaakt. We stellen een projectoproep voor die over

sectorgrenzen heen middelen aan organisaties toekent en uitgaat van verbindende doelstellingen die samenwerking mogelijk maken en ondersteunen. Deze projecten, initiatieven, en goede praktijken stimuleren de **verbinding** in de samenleving en dragen bij tot een **sociaal weefsel** waar ontmoeting en samenleven mogelijk is, ongeacht leeftijd, herkomst, gender, geloofsovertuiging of levensbeschouwing. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot intergenerationele dialoogtrajecten die hete hangijzers in het maatschappelijk weefsel tot onderwerp van het debat maken, of projecten die *brave spaces*¹ of methodieken rond het innemen van verschillende perspectieven ontwikkelen.

Het experimentele aan deze projectoproep is het **beleidsveldoverschrijdende en het intergenerationele karakter** ervan. Het Departement CJM neemt het voortouw in het creëren van meer, veilige, en toegankelijke ruimte voor intergenerationele dialoog en ontmoeting tussen burgers van verschillende leeftijden in de vrije tijd. We bieden kansen aan organisaties om over de sectoren heen samen te werken. Hierdoor worden verschillende bevolkingsgroepen aangesproken. We versterken en verbreden het midden door de kracht en expertise van onze sectoren te bundelen.

De projecten dienen te voldoen aan volgende voorwaarden om in aanmerking te komen:

- Er wordt een samenwerking opgezet tussen ten minste twee van de volgende velden: jeugdwerk, sociaal-cultureel volwassenenwerk, cultureel erfgoed, kunsten, cultuureducatie, het mediawijsheidsveld en de mediasector. Een bredere samenwerking of een samenwerking tussen drie of meerdere velden wordt als een meerwaarde beoordeeld.
- Het project moet minstens twee verschillende generaties (kinderen en/of jongeren, volwassenen, en ouderen) bereiken en samenbrengen. Het is belangrijk dat in elk project zeker de generatie van kinderen of jongeren betrokken is als doelgroep en dat het niet louter om twee generaties van volwassenen gaat.
- Het project focust op één of meerdere sociale breuklijnen in onze samenleving en brengt mensen over deze breuklijnen samen. Dit kan gaan over bijvoorbeeld genderidentiteit, sociaal-economische status, leeftijd, migratiestatus, stedelijkheid of klimaatstandpunten.
- Het project creëert *safe* en *brave spaces* om tot een kwaliteitsvolle en duurzame dialoog te komen, waarbij langetermijndoelstellingen worden opgesteld. Dit kan gaan om gesprekken, debat, perspectief innemen, inlevingsoefeningen en rollenspellen.
- Het project moet de structurele werking van organisaties overstijgen en moet maatschappelijke innovatie aantonen. Dit kan op vlak van de methodieken, het proces, of de gekozen partners.
- Een kwaliteitsvolle participatie van de beoogde doelgroepen is essentieel.
- Er dient aandacht te zijn voor de verduurzaming van de projectresultaten en de sectoroverschrijdende samenwerking.

Projecten worden goedgekeurd voor een periode van twee jaar. De besluitvorming voor toekenning van de projectsubsidie gebeurt jaarlijks.

Er kan een projectsubsidie ontvangen worden van minimaal 50.000 euro en maximaal 90.000 euro per projectjaar. De middelen hiervoor worden samengebracht vanuit zowel Cultuur, Jeugd als Media om een sterk gedragen engagement te garanderen. Het totaalbudget voor de projectoproep bedraagt jaarlijks 500.000 euro, en dit gedurende vier jaar. Hiervan wordt 250.000 euro gefinancierd door Jeugd, 125.000 euro door Cultuur, en 125.000 euro door Media.

De projecten worden ondersteund en begeleid in zowel de uitvoering als de verduurzaming van hun resultaten. Dit kan de vorm aannemen van een begeleidingsopdracht, flankerend onderzoek, verankering en verspreiding van goede praktijken en geleerde lessen. Hiervoor wordt jaarlijks 100.000 euro voorzien. Bovendien worden relevante partners geconsulteerd en samengebracht in minstens een klankbordgroep. We denken hierbij minstens aan ABB, Vredesinstituut, Hanna Arendt Instituut, Dominique Willaert (expert polarisatie), en Mediawijs.

CONCLUSIE

Om de toenemende polarisatie in de samenleving te voorkomen en tegen te gaan, zetten we vanuit Departement CJM in op het versterken van het 'stille midden' door ontmoeting, verbindend samenleven en dialoog. We stellen voor om via een nieuwe rechtsbasis een projectoproep rond intergenerationele dialoog vanuit de sectoren Cultuur, Jeugd en Media te ontwikkelen. Organisaties krijgen middelen om projecten op te zetten die verbinding in de samenleving stimuleren en bijdragen tot het sociaal weefsel waar ontmoeting en samenleven mogelijk is,

1 Veilige plekken waar ervaringen op een open en gelijkwaardige manier kunnen worden gedeeld.

ongeacht leeftijd, herkomst, gender, geloofsovertuiging of levensbeschouwing. Het experimentele van deze projectoproep ligt in het beleidsveldoverschrijdende en intergenerationele karakter ervan. We bundelen de kracht en expertise van onze sectoren om burgers elkaar te laten vinden in het stille midden, over breuklijnen en generaties heen.

LITERATUURLIJST

- M. Van Altsien. (2021). Polarisatie, conflict en vrede: Geweldloos omgaan met tegenstellingen en spanningen. In <https://vlaamsvredesinstituut.eu/>. Vlaams Vredesinstituut. https://vlaamsvredesinstituut.eu/wp-content/uploads/2021/07/20210714_VlaamsVredesinstituut_Rapport_PolarisatieConflictVrede.pdf
- Beleidsplan - "Preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie", Doelstellingskader 2020, coördinatie Agentschap Binnenlands Bestuur
- R. van Bennekom. (2017). Wij tegenover zij: Terugblik met Bart Brandsma op de Lochemconferenties. *Burgeoismeestersblad*, 84, 6–8.
- B. Vyncke, B. Van Gorp & M. Opgenhaffen. (2022). Online polarisering: Slim omgaan met trollen, hartluchters, meelezers en meer. Vlaams Vredesinstituut (https://vlaamsvredesinstituut.eu/wp-content/uploads/2022/04/20220421_VlaamsVredesinstituut_RapportOnlinePolarisering.pdf)
- G. De Pauw, T. De Smedt & G. Van Beek. (2020). Studierapport voortschrijdende polarisering in Nederlandstalige (Vlaamse) onlineberichten. Textgain.
- Vlaamse Jeugdraad - "Advies over voorontwerp van decreet over het Vlaamse beleid voor de preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en negatieve polarisatie" (<https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/advies-over-voorontwerp-decreet-vlaams-beleid-tegen-radicalisering-extremisme-terrorisme-en-negatieve-polarisatie>)
- Adviesnota voor de Vlaamse Regering, Reflectiegroep polarisering en radicalisering.
- Adviesnota Mediawijsheid, "Iedereen digitaal competent en mediawijs" (https://assets.mediawijs.be/2023-06/Mediawijs_Beleidstekst_boekje_A5_v4.pdf)

Titel themapaper

EEN GROTERE PARTICIPATIE VAN KINDEREN EN JONGEREN AAN HET JEUGDWERK

Bijdrage

JEUGD**KORTE SITUERING VAN HET THEMA EN OMGEVINGSANALYSE****DOELGROEPGERICHT JEUGDWERK IN EEN VERANDERENDE WERELD**

Het jeugdwerk werkt van oudsher doelgroepgericht. Dit blijkt ook uit de oorspronkelijke namen van jeugdverenigingen: de Katholieke Arbeiders Jeugd, de Katholieke Landelijke Jeugd of de Katholieke Studenten Actie. Hoewel ze christelijk geïnspireerd zijn, richten deze jeugdverenigingen zich duidelijk tot andere groepen in de samenleving. De verscheidenheid onder de jeugdverenigingen leidt er in theorie toe dat er voor alle kinderen en jongeren een aanbod is.

In de voorbije decennia is de samenleving echter veranderd. Ten eerste is de diversiteit in de samenleving en onder kinderen en jongeren in belangrijke mate toegenomen. In verstedelijkte gebieden is er sprake van superdiversiteit. Maar ook in de rand van centrumsteden en op het platteland neemt de diversiteit toe. Zo blijkt dat begin 2022 25 procent van de inwoners in het Vlaamse Gewest een migratieachtergrond heeft. Bijna 47 procent van deze personen is geboren in België. Het aandeel personen met een migratieachtergrond is het hoogst in grootsteden, andere centrumsteden, en de grensstreek met Nederland.

Ten tweede is het inzicht gegroeid dat identiteit een gelaagd concept is: iemand is niet alleen arbeider, landbouwer of student, maar ook man, vrouw of non-binair, al dan niet met een migratieachtergrond, al dan niet met een handicap, enzovoort. De identiteit van een persoon kan niet worden herleid tot slechts een kenmerk van die persoon. Vaak versterken bepaalde variabelen elkaar, zodat de uitdagingen exponentieel groter worden. De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden is intussen een van de onderwijsdoelen in de eerste graad van het secundair onderwijs.

GELUKEKANSENBELEID EN INCLUSIEF JEUGDWERK

De Vlaamse Gemeenschap voert een beleid om gelijke kansen te realiseren, ongeacht genderidentiteit, seksuele geaardheid, handicap of gezondheidstoestand, huidskleur, migratieachtergrond, geloof of levensbeschouwing, armoede of leeftijd. De principes zijn vastgelegd in het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid.

Wat het jeugdwerk betreft, nam de Vlaamse Gemeenschap al verschillende initiatieven om de gewijzigde realiteit te vertalen naar het jeugdbeleid en het jeugdwerk. In 2018 engageerden de jeugdsector en de Vlaamse overheid zich in het masterplan 'Diversiteit in/en het jeugdwerk' om meer jeugdwerk te realiseren, zodat alle kinderen en jongeren ervan kunnen genieten.

Daarnaast stimuleert de Vlaamse Gemeenschap inclusief jeugdwerk, zowel door meer en divers jeugdwerk, als door drempels tot het bestaande aanbod te verlagen. In 2018 werd het project "jeugdwerk voor allen" opgestart, dat drie jaar lang lokaal jeugdwerk ondersteunde in de uitbouw van een diversiteitsbeleid. Vanaf 2021 ondersteunt de Vlaamse Gemeenschap in het kader van het samenwerkingsverband Komaf vier intermediaire organisaties (de Ambrassade, Bataljong, Jint en Kenniscentrum Kinderrechten) om het lokaal jeugdwerk en de lokale besturen daarbij te helpen. De huidige overeenkomst met deze organisaties loopt tot eind 2024.

GEEN BELEIDSEVALUATIE

Deze maatregelen hebben in elk geval de aandacht voor de participatie van verschillende groepen kinderen en jongeren aan het jeugdwerk vergroot. Daarnaast realiseren de jeugdverenigingen meestal de prestatie-indicatoren bij specifieke strategische en operationele doelen in het kader van de werkings- en projectsubsidies. Maar het is onduidelijk of de ruimere beleidsdoelstelling inzake gelijke kansen hierdoor wordt gerealiseerd: zijn er voor alle kinderen en jongeren gelijke kansen om te kunnen deelnemen aan het jeugdwerk?

Er is tot heden geen evaluatief onderzoek ter zake uitgevoerd. Hoogstens werd de participatie van kinderen en jongeren aan het jeugdwerk beschreven. Zo financierde de Vlaamse Gemeenschap in het vorige decennium onderzoeken van hogescholen en universiteiten over de begeleiders en leden van jeugdbewegingen, jeugdhuizen, speelpleinwerkingen, jeugdwerkingen met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren en jeugdwerkingen met kinderen en jongeren met een handicap. Deze onderzoeken zijn intussen bijna, of meer dan, tien jaar oud. De recentere, beschikbare gegevens over het jeugdwerk schieten tekort. De Vlaamse Gemeenschap beschikt op jaarbasis alleen over gegevens van het gesubsidieerde Vlaamse en bovenlokale jeugdwerk. Bovendien zijn die gegevens beperkt tot de verantwoording van de subsidies.

Er is momenteel geen eenduidige informatie voorhanden over de mate waarin het beleid dat de Vlaamse Gemeenschap voerde de participatie van kinderen en jongeren aan het jeugdwerk wel of niet heeft verbeterd. Er zijn wel indicaties dat er werk aan de winkel is: de participatie van kinderen en jongeren aan het jeugdwerk kan nog worden verbeterd. Om een voorbeeld te geven: zowel het bestuur en het personeel van intermediaire organisaties als de begeleiding en het ledenbestand van erkende jeugdverenigingen zijn meestal niet divers samengesteld. Er zijn zeker uitzonderingen die aantonen dat niet alle jeugdverenigingen over dezelfde kam kunnen worden geschoren. Op basis van de aangehaalde onderzoeken is vastgesteld dat beroepskrachten met een migratieachtergrond voornamelijk instromen in sterker geprofessionaliseerde organisaties. Een zwaluw maakt de lente niet. Zeker in het geval van gevestigde jeugdbewegingen en vakantieorganisaties mag er worden verwacht dat alle kinderen en jongeren kunnen participeren.

SAMENWERKING EN VERBINDING TUSSEN VERENIGINGEN

Enkele projectoproepen hebben een verschil gemaakt om nieuwe praktijken kansen te geven. De jaarlijkse subsidie lijn voor experimentele projecten in het jeugdwerk blijkt een geschikt instrument om bijzondere doelgroepen te bereiken en om samenwerking tussen organisaties die gericht zijn op verschillende doelgroepen te stimuleren. Zo kan de subsidiëring als experimenteel project voor een organisatie als Betonne Jeugd en Homie, die werken met dak- en thuisloze jongeren, een opstapje zijn om structureel te worden erkend en gesubsidieerd. Ook de eenmalige oproep voor projecten met betrekking tot 'verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk'¹ heeft verschillende jeugdverenigingen gestimuleerd om een brug te slaan tussen hun werkingen. Zo leidde de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) jonge vluchtelingen op tot animatoren in het jeugdwerk, en leidde Tumult de zogenaamde wegwijzers op die kinderen, jongeren en hun ouders wegwijz maakten in het vrijetijdsaanbod.

In het kader van inclusief jeugdwerk wordt de klemtoon gelegd op twee sporen: enerzijds meer en divers jeugdwerk, en anderzijds het verlagen van de drempels tot het bestaande aanbod. De aangehaalde projecten wijzen op een derde spoor: samenwerking tussen jeugdverenigingen onderling en met andere organisaties die voor kinderen en jongeren belangrijk zijn.

HUIDIG BELEID

In het kader van het jeugdbeleid nam de Vlaamse Gemeenschap in de vorige beleidsperiodes verschillende maatregelen om voor alle kinderen en jongeren gelijke kansen te realiseren opdat ze kunnen deelnemen aan het jeugdwerk. Ze stimuleerde en ondersteunde ook de jeugdverenigingen om die uitdaging aan te gaan.

Wat het verlagen van drempels tot het bestaande aanbod betreft, kunnen volgende beleidsmaatregelen worden onderscheiden:

- De intermediaire organisaties, zoals de Ambrassade en Bataljong, moeten aantonen dat ze inspanningen leveren om het bestuur en het personeel divers samen te stellen;
- De Vlaamse, erkende jeugdverenigingen die werkingsubsidies aanvragen, moeten aantonen welke inspanningen ze leveren om gelijke kansen voor deelnemers te realiseren. Zo zijn er in vorige beleidsperiodes diversiteitsmedewerkers aangesteld, diversiteitsplannen geschreven, en samenwerkingen met 'Iedereen Verdient Vakantie' en andere initiatieven opgezet;
- De Vlaamse Gemeenschap ondersteunt via projectsubsidies zowel intermediaire organisaties als Vlaamse jeugdverenigingen die lokale jeugdverenigingen en lokale besturen begeleiden en vormen om hun aanbod toegankelijk te maken voor verschillende groepen kinderen en jongeren. Dit aanbod was vroeger gekend als 'Jeugdwerk voor Allen', vandaag gebeurt dit onder de noemer 'Komaf'. Deze ondersteuning kadert in de

1 Deze projectoproep vond plaats in het kader van de vierde prioriteit 'Vrijetijdsbesteding voor allen' van het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2020-2024.

prioriteit 'Vrijtijdsbesteding voor Allen' van het JKP 2020–2024;

- De Vlaamse Gemeenschap ondersteunt via projectsubsidies ook onderzoeken en actieplannen om de aandacht voor de participatie van bepaalde doelgroepen te vergroten. Een recent voorbeeld is de participatie van LGBTQI+-jongeren aan het jeugdwerk. Ook dit kadert in de prioriteit 'Vrijtijdsbesteding voor Allen' van het huidige JKP.

Wat meer en divers jeugdwerk betreft, kunnen volgende beleidsmaatregelen worden onderscheiden:

- De Vlaamse Gemeenschap ondersteunt via werkingssubsidies bovenlokale geprofessionaliseerde jeugdverenigingen die werken met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren en met kinderen en jongeren met een handicap;
- De Vlaamse Gemeenschap ondersteunt ook experimentele projecten in het jeugdwerk. Een groot aantal daarvan richt zich tot bijzondere doelgroepen, waaronder projecten die werken met dak- en thuisloze jongeren of met jongeren in de jeugdzorg. Een aantal projecten groeit uit tot een jeugdvereniging die structureel wordt erkend en gesubsidieerd;
- Bij de laatste beleidsnotaronde werden de werkingssubsidies voor de erkende jeugdverenigingen verhoogd met € 1,5 miljoen. Een derde van de verenigingen ontving een hoger bedrag om meer en diverse kinderen en jongeren te bereiken.

Zoals hierboven is benoemd, hebben deze maatregelen de aandacht voor de participatie van verschillende groepen kinderen en jongeren aan het jeugdwerk vergroot. Of de ruimere beleidsdoelstelling inzake gelijke kansen hierdoor wordt gerealiseerd, is onduidelijk, onder andere omdat er geen evaluatief onderzoek is uitgevoerd.

'PARTICIPATIEVERMOEIDHEID'

Jeugdverenigingen blijven zich de vraag stellen welke stappen ze nog kunnen zetten om gelijke kansen voor kinderen en jongeren te bevorderen. Tegelijkertijd moeten ze erover waken om als organisatie een herkenbaar profiel te hebben. De Vlaamse Gemeenschap moet in elk geval vermijden dat bij de jeugdverenigingen een vermoeidheid ontstaat om aan participatie te werken. Zonder meer nieuwe maatregelen nemen lijkt uit den boze.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

De omgevingsanalyse toont aan dat noch de inspanningsindicatoren op het vlak van bestuur, personeel, en deelnemers, noch de projectsubsidies voor begeleiding en vorming volstaan om voor alle kinderen en jongeren gelijke kansen te realiseren om aan het jeugdwerk deel te nemen. Hieronder worden maatregelen voorgesteld die enerzijds de impact van het beleid dat de Vlaamse Gemeenschap voerde beter in kaart brengen, en anderzijds in de tussentijd inzetten op wat werkt.

ONDERZOEK NAAR JEUGDWERKPARTICIPATIE EN BELEIDSIMPACT

Een eerste maatregel houdt in dat de Vlaamse Gemeenschap in de periode 2025–2027 opnieuw agogisch en bestuurskundig onderzoek laat voeren naar de stand van zaken van het jeugdwerk in Vlaanderen. Dit onderzoek legt een klemtoon op:

- de participatie van kinderen en jongeren aan het jeugdwerk;
- de evaluatie van het beleid dat de Vlaamse Gemeenschap ter zake voerde;
- de concrete acties om die participatie te verbeteren.

Concreet worden er nieuwe onderzoeken voorzien naar de participatie van kinderen en jongeren bij jeugdbewegingen, jeugdhuizen, speelpleinwerkingen, erkende jeugdverenigingen, en jeugdverenigingen met bijzondere doelgroepen, in dit geval kinderen en jongeren met een handicap en kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie. Dat zijn zes onderzoeken.

De kostprijs voor een onderzoek door een hogeschool of universiteit bedraagt minstens € 70.000. Zes onderzoeken aan € 70.000 per onderzoek komt neer op een totaalbudget van € 420.000 om de impact van het beleid dat de Vlaamse Gemeenschap voerde in kaart te brengen.

VAN EEN TWEE- NAAR EEN DRIESPORENBELEID

Kinderen en jongeren moeten zich thuis kunnen voelen in het jeugdwerk. Elk kind en elke jongere heeft eigen

noden en verwachtingen. De verscheidenheid in het jeugdwerk is dan ook een troef om elk kind en elke jongere een plek te kunnen bieden waar ze zich veilig kunnen voelen. Die veiligheid is ook een voorwaarde om andere mensen te kunnen ontmoeten en nieuwe ervaringen te kunnen opdoen buiten die vertrouwde omgeving. Dr. Howard Williamson herinnerde tijdens zijn inleiding van de Europese Conferentie over lokaal jeugdwerk en democratie op 20 februari 2024 in Brussel in dit verband aan de concepten 'bonding' en 'bridging'. Voor de Amerikaanse politoloog Robert Putnam verwijst 'bonding' naar de verbindingen binnen een groep, en 'bridging' naar het slaan van bruggen met anderen. Beide concepten vormen interessante bouwstenen voor een nieuw driesporenbeleid. Dit beleid voegt het stimuleren van samenwerking tussen organisaties toe als een derde spoor aan het bestaande tweesporenbeleid: meer en divers jeugdwerk stimuleren enerzijds, en drempels tot het bestaande aanbod verlagen anderzijds.

Om te beginnen betekent de implementatie van deze twee concepten dat zowel jeugdwerk met bijzondere doelgroepen als de ondersteuning van dit jeugdwerk relevant blijven met het oog op 'bonding'. Daarnaast betekent dit dat de Vlaamse Gemeenschap mag verwachten dat alle jeugdverenigingen kinderen en jongeren binnen en buiten de eigen werking met elkaar proberen verbinden. Deze 'bridging' kan gebeuren door samenwerkingen tussen jeugdverenigingen onderling en met organisaties in andere domeinen die voor kinderen en jongeren relevant zijn.

Het Jeugddecree van 23 november 2023 integreert bepalingen uit vier decreten die het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk regelen. In 2024 en 2025 kunnen nieuwe jeugdverenigingen, respectievelijk op het Vlaamse en het bovenlokale niveau, een erkenningsaanvraag indienen. Een erkenning gaat gepaard met een jaarlijks subsidiebedrag van € 100.000.

Een jaar later, respectievelijk in 2025 en 2026, kunnen alle erkende verenigingen aanvullend een beleidsnota indienen om een variabele werkingssubsidie aan te vragen. Beoordelingscriteria voor het variabele subsidiebedrag zijn het gelijkheidskansenbeleid dat de vereniging voert en de samenwerking die de vereniging opzet met andere actoren. Die andere actoren kunnen jeugdorganisaties zijn maar ook organisaties in andere beleids- en levensdomeinen die voor kinderen en jongeren belangrijk zijn.

De Vlaamse Gemeenschap blijft in de periode 2024-2029 inclusief jeugdwerk beogen door:

1. Meer jeugdwerk mogelijk te maken;
2. De drempels tot het bestaande aanbod te verlagen;
3. De verbinding tussen jeugdverenigingen en met andere organisaties te stimuleren.

MEER JEUGDWERK MOGELIJK MAKEN

Er worden voldoende middelen voorzien voor de nieuwe erkenningen en de nieuwe beleidsnota's van de erkende verenigingen. Zo niet, dan komt het subsidiebedrag van de reeds erkende en gesubsidieerde verenigingen in het gedrang. Onder die erkende verenigingen zijn er zowel gevestigde jeugdbewegingen en vakantieorganisaties, als jeugdverenigingen die werken met bijzondere doelgroepen zoals kinderen en jongeren met een handicap en kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie.

Gelet op vorige erkenningsronden en de prognoses met betrekking tot het aantal mogelijke aanvragers in 2024 en 2025, worden er circa 40 nieuwe verenigingen verwacht die een beroep kunnen doen op de jaarlijkse subsidie van € 100.000. Dit komt neer op € 4.000.000 om meer jeugdwerk mogelijk te maken.

DREMPELS VERLAGEN EN VERBINDING STIMULEREN

De voorziene, decretale beoordelingscriteria met betrekking tot het gelijkheidskansenbeleid en de samenwerking met andere actoren worden onverkort toegepast. De jeugdverenigingen worden in de leidraden bij subsidieaanvragen opgeroepen om in te zetten op concrete resultaten en samenwerkingen:

- Een jeugdvereniging moet haar doelstellingen op het vlak van het gelijkheidskansenbeleid vertalen in meetbare prestatie- én resultaatsindicatoren;
- Een jeugdvereniging moet minstens proberen om een brug te slaan tussen de eigen werking en die van andere, complementaire organisaties.

EXPERIMENTELE PROJECTEN

In afwachting van de uitkomst van het voorziene onderzoek, zet de Vlaamse Gemeenschap enkel projectsubsidies in op wat werkt. De subsidielijnen voor experimentele projecten, die inspelen op nieuwe ontwikkelingen in het jeugdwerk en nieuwe behoeften bij de jeugd, blijkt bij uitstek een instrument om de vinger aan de pols van de jeugdsector te houden en om jeugdwerk met nieuwe doelgroepen te ondersteunen. Op die manier draagt deze

subsidieel bij tot 'bonding' en 'bridging'.

De subsidie voor een experimenteel project bedraagt € 60.000. Voor het jaar 2024 werd aan 26 experimentele projecten een subsidie toegekend. Dit zijn er negen meer dan voor het jaar 2023. Er kan worden verwacht dat de stijgende lijn zich doorzet. Er is minimaal € 540.000 nodig om de capaciteit voor de financiering van experimentele projecten permanent te kunnen uitbreiden.

OPROEP VERNIEUWENDE PROJECTEN

In navolging van de oproep 'verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk', blijft ook de subsidieelijn voor vernieuwende projecten ter uitvoering van het JKP relevant om de verbinding tussen jeugdverenigingen en met andere organisaties te stimuleren. Er wordt in de periode 2024–2029 minstens één oproep gelanceerd die daarop inspeelt.

In 2021 werd ruim € 1,3 miljoen toegekend aan 19 projecten in het kader van de oproep 'verbindingsambassadeurs voor het jeugdwerk'. Er is minimaal € 1,5 miljoen nodig voor een vergelijkbare oproep.

De som van voorgestelde maatregelen bedraagt € 6.460.000.

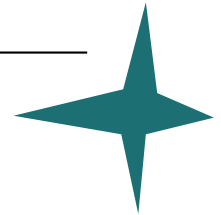
LITERATUURLIJST

- Aandeel personen van buitenlandse herkomst: <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolking-naar-herkomst>
- Onderwijsdoelen eerste graad secundair onderwijs: <https://onderwijsdoelen.be/>
- Visienota 'Diversiteit in/en het jeugdwerk' door de Ambrassade en commissie jeugdwerk
- Masterplan 'Diversiteit in/en het jeugdwerk' 2018-2020
- Beleidsnotaronde 2021: <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/nieuws/bijna-33-miljoen-euro-werkingssubsidies-voor-jeugdverenigingen>
- Komaf: <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/andere-diensten/komaf>
- 'Kleurt jeugdwerkvloer wit?', artikel op basis van onderzoek 'Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren'.
- Onderzoek jeugdbewegingen: Jeugdbewegingen in Vlaanderen. Een onderzoek bij groepen, leiding en leden.
- Onderzoek jeugdhuizen: [Jeugdhuizen in Vlaanderen. Een onderzoek bij beroepskrachten, vrijwilligers en bezoekers.](#)
- Onderzoek speelpleinwerkingen: Speelpleinwerkingen in Vlaanderen en Brussel. Een onderzoek bij kinderen, begeleiding en verantwoordelijken.
- Onderzoek jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren: [Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Een onderzoek bij werkingen, begeleiding en deelnemende jongeren.](#)
- Onderzoek jeugdwerk met kinderen en jongeren met een handicap: Vrije tijd als handicapsituatie. De rol van het jeugdwerk binnen de vrijetijdsbesteding van kinderen en jongeren met een handicap.
- Putnam, R. (2001). Bowling Alone.

Titel themapaper

**ANALOGE JEUGDSECTOR
IN EEN DIGITALE WERELD
JEUGD**

Bijdrage

KORTE SITUERING VAN HET THEMA EN OMGEVINGSANALYSE

Jongeren worden vaak beschouwd als digital natives. Jeugdverenigingen experimenteren met digitaal jeugdwerk. Maar er zijn bij de jeugd en in de jeugdsector grote verschillen. Tijdens de pandemie bleek dat kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie vaak onvoldoende toegang hebben tot hard- en software. Uit subsidieaanvragen bij het Departement Cultuur, Jeugd en Media blijkt dat de digitale maturiteit van verenigingen verschilt. Er kunnen vier uitdagingen worden onderscheiden.

Ten eerste stelt de administratie grote verschillen vast tussen de gesubsidieerde jeugdverenigingen op het vlak van **digitale maturiteit**. Uit de beleidsnota's die verenigingen indienen en de subsidieovereenkomsten die vervolgens worden afgesloten, blijkt dat sommige jeugdverenigingen zelf initiatieven nemen om eigen toepassingen te ontwikkelen. De beschikbare toepassingen worden echter weinig of niet gedeeld onder de jeugdverenigingen, waardoor ze het warm water blijven uitvinden. Een aantal marktspelers speelt daarop in. Ze bieden generieke toepassingen aan met betrekking tot bepaalde aspecten van gegevensbeheer van en communicatie met deelnemers. Zo biedt de dienstverlener Kampadmin online software voor het jeugdwerk aan. Andere marktspelers prijzen gelijkaardige producten aan.

Ten tweede verloopt de **data-uitwisseling** tussen de gesubsidieerde jeugdverenigingen en de administratie stroef. Authentieke bronnen bij de gesubsidieerde jeugdvereniging of bij andere overheden en instanties over activiteiten, deelnemers, vrijwilligerswerk, financiën en tewerkstelling kunnen onvoldoende worden geraadpleegd. Het Jeugddecree van 23 november 2023 voorziet een wettelijke basis voor gegevensverwerking. De toepassingen om die uitwisseling mogelijk te maken ontbreken echter. Dit leidt tot inefficiëntie bij de jeugdverenigingen en de administratie, wat onnodige kosten met zich meebrengt. Bij de jeugdverenigingen gaat tijd verloren die niet in activiteiten met kinderen en jongeren wordt geïnvesteerd. Bij de administratie kan er onvoldoende tijd worden vrijgemaakt voor kerntaken zoals beleidsontwikkeling of toezicht op subsidies.

Ten derde is er vandaag geen intermediaire organisatie of erkende jeugdvereniging die het **voortouw** kan nemen inzake de digitale transitie van de jeugdsector. Ook de administratie heeft vandaag geen middelen om de coördinatie waar te maken. Het is belangrijk om versnippering van inspanningen en middelen tegen te gaan. Gelet op de ervaring met de digitale transformatie van de cultuur- en mediasector is de administratie goed geplaatst om het beleid inzake de digitale transitie van de jeugdsector voor te bereiden. Bovendien zijn de reflectiegroepen waar de administratie in dialoog gaat met de jeugdsector bruikbare overlegtafels om dit samen richting te geven.

Ten vierde is het belangrijk om de **digitale uitsluiting** van kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie tegen te gaan. In 2022 leverde imec-SMIT van de VUB in opdracht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media en in het kader van de prioriteit "Mediawijsheid" van het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024 het onderzoek "Digitaal jeugdwerk in Vlaanderen" op. Daaruit blijkt dat Vlaamse, bovenlokale en lokale jeugdverenigingen in verschillende contexten en op verschillende manieren digitaal jeugdwerk realiseren. Gelet op de uitdagingen luidt de derde van vijf beleidsaanbevelingen: versterk de focus op digitale inclusie in digitaal jeugdwerk. De jeugdverenigingen kunnen kinderen en jongeren actief naar activiteiten leiden. De intermediaire organisaties kunnen jeugdverenigingen bewustmaken van drempels en ondersteunen om van elkaar te leren. De Vlaamse overheid kan volgens de onderzoekers financiële ruimte voor digitale inclusie scheppen.

HUIDIG BELEID

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen digitaal jeugdwerk en de digitale transitie van de jeugdsector. **Digitaal jeugdwerk** is een thema in het Europese beleid. In opvolging van de conclusies uit 2017, formuleerde de Raad van de Europese Unie in 2019 drie besluiten over digitaal jeugdwerk. De lidstaten worden verzocht om:

- concrete doelstellingen voor de ontwikkeling en uitvoering van digitaal jeugdwerk op te nemen in beleidsplannen;
- jeugdwerkers en jeugdwerkorganisaties aan te moedigen om digitaal jeugdwerk in te zetten om de doelstellingen van jeugdwerk te realiseren;
- te investeren in digitale capaciteitsopbouw.

In 2022 leverde imec-SMIT van de VUB in opdracht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media het onderzoek “Digitaal jeugdwerk in Vlaanderen” op. Digitaal jeugdwerk gebruikt en bespreekt digitale media en technologie in verschillende soorten contexten en op verschillende manieren. De contexten zijn een online, fysieke, of hybride vorm. De manieren hebben betrekking op instrumenten zoals een smartphone of een toepassing, op activiteiten met kinderen en jongeren, en op digitale content die kinderen en jongeren maken. Twee van de uitdagingen die worden gesignaleerd zijn de investeringskosten in materiaal en de inclusie van bijzondere doelgroepen zoals kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie.

In opvolging van de besluiten van de Raad van de Europese Unie en het onderzoek “Digitaal jeugdwerk in Vlaanderen” voorziet het Jeugddecree van 23 november 2023 dat digitaal jeugdwerk kan worden gesubsidieerd. Het gaat om activiteiten in een fysieke of hybride vorm. Gelet op de definitie van jeugdwerk wordt belang gehecht aan de interactie en de groepsdynamiek, en worden louter online activiteiten uitgesloten. Online vormingen voor jeugdwerkers kunnen wel in aanmerking komen, met uitzondering van kadervorming voor jonge vrijwilligers.

Wat de **digitale transitie** betreft, hinkt de jeugdsector achterop bij de cultuursector en de mediasector. Bij de relance na de pandemie werd al ingezet op de digitale transformatie van deze sectoren. De ervaring die het Departement Cultuur, Jeugd en Media opdeed in de andere sectoren is een troef om de inhaalbeweging in te zetten.

Er zijn in de jeugdsector momenteel geen organisaties die kunnen fungeren als aanspreekpunt voor de digitale transitie. In het verleden stimuleerde de gesubsidieerde vereniging Jeugdwerknet de jeugdsector om op het worldwide web aanwezig te zijn. De opvolger Mediaraven moet zich na een herstructurering beperken tot Apestaartjaren, het regelmatig onderzoek naar de digitale leefwereld van kinderen en jongeren, en workshops over die digitale leefwereld voor kinderen, jongeren en jeugdwerkers. Ze kan niet langer concurreren met commerciële actoren voor de ontwikkeling van websites of applicaties voor de jeugdsector.

Een data-gedreven Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid is een van de beleidsmaatregelen die zijn vertaald in het Jeugddecree van 23 november 2023. Instrumenten zoals de subsidievereiste dat verenigingen meewerken aan dataverzameling en de regels over de verwerking van persoonsgegevens door het Departement Cultuur, Jeugd en Media en de gesubsidieerde verenigingen zijn randvoorwaarden voor de digitalisering van de jeugdsector.

BELEIDSVOORSTEL EN BELEIDSACTIES

Het Jeugddecree van 23 november 2023 definieert jeugdwerk als sociaal-cultureel werk voor of door kinderen en jongeren. De jeugdsector en de cultuursector zijn verwant maar verschillen. Uit overleg met het programmbureau voor de transformatie van de cultuursector blijkt wel dat de inhoudelijke focus en de strategische doelstellingen kunnen worden vertaald naar de jeugdsector, zonder afbreuk te doen aan de specifieke noden van jeugdverenigingen.

De **inhoudelijke focus voor de digitale transitie** van de jeugdsector telt vier elementen:

1. Er wordt samen met de jeugdsector een agenda voor de digitale transitie opgesteld. Op die manier wordt de agenda afgestemd op de jeugdverenigingen;
2. Er wordt gekozen voor collectieve digitale processen. Daarbij kunnen data, knowhow, en oplossingen worden gedeeld;
3. De keuze voor een data-gedreven Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid, zoals is voorzien bij het Jeugddecree van 23 november 2023, wordt aangehouden;
4. Er wordt gestreefd naar het verhogen van de digitale maturiteit van de jeugdsector als geheel.

De **vier strategische doelstellingen** voor de digitale transitie van de jeugdsector zijn:

1. De participatie van kinderen en jongeren aan jeugdwerk wordt verbreed en verdiept. Dit gebeurt door het verlagen van participatiedrempels aan digitaal jeugdwerk en het ontsluiten van digitale content. De inspanningen op het vlak van jeugdinformatie worden verdergezet en versterkt;
2. Er wordt een digitale schatkamer gecreëerd. Dit gebeurt door het ondersteunen van makers van digitale content en het verbeteren van de bruikbaarheid en vindbaarheid ervan;
3. Er worden digitale linken gelegd tussen jeugdorganisaties en met andere sectoren. Op die manier wordt een digitaal ecosysteem uitgebouwd en worden jeugdverenigingen op het vlak van ondersteunende

- processen ontzorgd;
4. De jeugdsector wordt geprikkeld om continu te vernieuwen. Dit gebeurt door het ontwikkelen van een leeraanbod voor de jeugdsector en het ontwikkelen van een kader en instrumenten om digitale innovatie permanent te stimuleren.

Behalve de inhoudelijke focus en de strategische doelstellingen heeft de jeugdsector baat bij een aantal concrete projecten met betrekking tot de **digitalisering van de cultuursector**. Zo is het opzetten van een eenduidig kortingsplatform voor burgers in armoede door de integratie van de systemen van UitPAS, Vrijuit, en Iedereen Verdient Vakantie ook in het belang van kinderen en jongeren die opgroeien in armoede en van jeugdverenigingen die met deze kinderen en jongeren werken.

Naast deze gedeelde focus, doelstellingen en projecten, blijft het belangrijk om een aantal specifieke projecten op te zetten, gelet op de eigenheid van doelgroep kinderen en jongeren en van de jeugdsector.

De **projectvoorstellen**, gebaseerd op de inhoudelijke focus en de strategische doelstellingen, dragen bij tot het aanpakken van de eerder geschetste uitdagingen. Daarbij wordt, naar analogie van de digitale transitie van de cultuursector, een onderscheid gemaakt tussen:

- transitieprojecten die essentieel zijn voor het realiseren van andere projecten;
- concepten die verder onderzoek vereisen om dan op middellange termijn te worden omgezet in projecten;
- concrete projecten die op korte termijn kunnen worden opgestart.

De kosten van transitieprojecten, concepten, en concrete projecten worden telkens begroot aan de hand van dezelfde financiële schaal die wordt gebruikt voor de digitalisering van de cultuursector.

Er wordt in de eerste plaats een **digitaal ecosysteem** voor de jeugdsector uitgebouwd. Daarbij wordt ingezet op Open Standaarden voor Linkende Organisaties (OSLO), toepassingen die interoperabel zijn, en een bouwblok-architectuur om jeugdverenigingen digitaal met elkaar en met andere organisaties te linken. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media onderzoekt welke data op welke manier kunnen worden uitgewisseld, en werkt in dialoog met de jeugdverenigingen zogenaamde use cases uit die een antwoord bieden op hun noden. Die standaarden en de use cases zijn noodzakelijke informatie voor onder meer de lastenboeken die aan ontwikkelaars worden overgemaakt. De gesubsidieerde jeugdsector telt vandaag circa 200 bovenlokale en Vlaamse jeugdverenigingen. Een digitaal ecosysteem uitbouwen voor de jeugdsector is een groot transitieproject waarvoor in de periode 2024–2029 € 3.000.000 nodig is, gelet op de financiële schaal voor de digitalisering van de cultuursector.

Dit transitieproject zorgt voor een ecosysteem dat een basis biedt voor de volgende concepten en concrete projecten met betrekking tot **digitale oplossingen voor concrete uitdagingen**:

1. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media ontwikkelt in dialoog met de jeugdsector een productvisie en een roadmap voor een hedendaagse digitale toepassing die jeugdverenigingen de weg wijst naar alle informatie over jeugdwerkinfrastructuur. Deze toepassing continueert en verbetert de functionaliteiten die het huidige platform Jeugdmaps biedt, en integreert andere bestaande toepassingen op eenzelfde platform. Mogelijke voorbeelden daarvan zijn de ontwikkeling van een (ver)huurmodule in dit systeem, de integratie van veilige en jeugd vriendelijke navigatie, integratie van vrijetijds- en ander aanbod, ... Het realiseren van een digitale toepassing die de weg wijst naar alle informatie over jeugdwerkinfrastructuur voor alle lokale, bovenlokale en Vlaamse jeugdverenigingen is een groot project waarvoor in de periode 2024-2029 € 1.500.000 nodig is.
2. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media onderzoekt in dialoog met de jeugdsector, het Agentschap Opgroeien, en de FOD Financiën hoe de fiscale vrijstelling van de kosten voor kinderopvang en buitenschoolse activiteiten voor ouders op een performante wijze kan worden geautomatiseerd. De ontwikkeling van een concept over de automatisering van de vrijstelling leidt tot een concreet project dat tijdens de periode 2024–2029 wordt uitgevoerd. Het realiseren van een digitale oplossing die de fiscale vrijstelling van de kosten voor kinderopvang en buitenschoolse activiteiten voor alle ouders automatiseert, is een middelgroot project waarvoor in de periode 2024–2029 € 1.000.000 nodig is.
3. De Vlaamse Regering investeert in het ontzorgen van de gesubsidieerde jeugdverenigingen op het vlak van ondersteunende processen. Dit gebeurt door het vereenvoudigen en digitaliseren van het gegevensbeheer, de communicatie met de deelnemers, en de data-uitwisseling met het Departement Cultuur, Jeugd en Media. De ontwikkeling van een concept over de vereenvoudiging en digitalisering van het gegevensbeheer leidt tot een concreet project dat tijdens de periode 2024–2029 wordt uitgevoerd. Het realiseren van een digitale oplossing die de ondersteunende processen van circa 200 bovenlokale en Vlaamse jeugdverenigingen vereenvoudigt, is een groot project waarvoor in de periode 2024–2029 € 1.500.000 nodig is.
4. De Vlaamse Regering lanceert projectoproepen voor jeugdverenigingen om digitaal jeugdwerk met kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie te ondersteunen. De klemtoon wordt gelegd op initiatieven die aansluiten bij de leefwereld van kinderen en jongeren, die hen kansen bieden om digitale vaardigheden te verwerven, en die hen zelf digitale content laten creëren zoals podcasts, video's of

internetradio. De ondersteuning is bedoeld voor de hardware en de begeleiding die nodig is voor digitale mediaproducties. Het realiseren van een projectoproep voor jeugdverenigingen om digitaal jeugdwerk met kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie te ondersteunen, is een groot project waarvoor in de periode 2024–2029 € 2.000.000 nodig is.

5. De Vlaamse Regering richt een programmabureau op dat de digitale transitie van de jeugdsector opvolgt. Het bureau bestaat uit het Departement Cultuur, Jeugd en Media, vertegenwoordigers van de jeugdsector, zoals De Ambrassade of Mediaraven, en actoren uit andere relevante sectoren, zoals publiek of Mediawijs. De opdracht van het bureau is om de agenda van de digitale transitie te voeden, om ze af te stemmen met de jeugdsector en om de realisatie ervan op te volgen. Het oprichten van een dergelijk programmabureau dat de digitale transitie van de jeugdsector opvolgt, is een klein project. In de periode 2024–2029 is € 500.000 nodig voor de capaciteitsopbouw bij het Departement Cultuur, Jeugd en Media.

Het totale investeringskosten bedragen € 9.000.000. De exploitatiekosten bedragen vanaf 2029 20% van de investeringskosten, of € 1.800.000 recurrent. De totale personeelskosten bedragen € 500.000. Het totale budget bedraagt € 11.300.000.

LITERATUURLIJST

- Conclusies 2017: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017XG1207%2801%29&qid=1635335534712>
- Besluiten 2019: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52019XG1210%2801%29&qid=1687788156575>
- Jeugddecree van 23 november 2023: <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/64255C838A5434FEB5657249>
- Memorie van Toelichting: <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/64255C728A-5434FEB5657247>
- Digitaal jeugdwerk in Vlaanderen: https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2022-02/Deliverable_imec-SMIT%2C%20VUB%20Rapport%20Digitaal%20Jeugdwerk%20Finaal%20PUBLIEK.pdf
- Kampadmin: <https://kampadmin.be/>

Titel themapaper
Bijdrage

RUIMTE EN INFRASTRUCTUUR
CULTUUR EN JEUGD

KORTE SITUERING VAN HET THEMA EN CONTEXTANALYSE

(PUBLIEKE) RUIMTE: EEN SCHAARS GOED

Ruimte vormt het fundament van de cultuur- en jeugdsector in Vlaanderen en Brussel. Kwalitatieve (basis)ruimte is een premisse voor onze sectoren om op een veilige en toegankelijke manier te creëren, delen, beleven en ontmoeten. Ruimte is een werkplaats voor de cultuursector om te maken, te experimenteren, grenzen op te zoeken en uit te dagen, en ook kinderen en jongeren hebben nood aan open, flexibele ruimtes en vrijplaatsen waar ze zich sociaal kunnen ontplooiën, talenten ontdekken en competenties ontwikkelen.

Die ruimte staat vandaag meer dan ooit onder druk. Onze samenleving kijkt aan tegen ingrijpende uitdagingen op het vlak van klimaat en energie, verstedelijking en verdichting, mobiliteit, economische schaarste en een aanhoudende druk op de vastgoedprijzen. Daardoor komen de “zachte sectoren” – zoals cultuur en jeugd – in een zwakkere positie te staan. Onze sectoren krijgen het steeds moeilijker om hun ruimtenoden te verdedigen tegenover economisch sterkere sectoren.¹ De druk op de ruimte maakt het beheer van infrastructuur ook duurder en complexer, en belemmert steeds meer cultuur- en jeugdorganisaties in hun werking. De focus verschuift naar overleven, wat nefast is voor de kwaliteit van het cultuuraanbod en het jeugdwerk in Vlaanderen.

INFRASTRUCTURELE DIVERSITEIT

De druk op de ruimte dwingt ons om op zoek te gaan naar kwalitatieve manieren om fysieke ruimte te delen en multifunctioneel in te richten, alsook invulling te geven aan (tijdelijk) leegstaande ruimte. Dat vraagt een totale *mindshift* in het vooralsnog monodisciplinaire infrastructuurbeleid van Vlaanderen, dat het gevolg is van de “infrastructurele diversiteit” die het infrastructuurlandschap kenmerkt. Die diversiteit uit zich zowel in typologie als in eigendomssituatie, vormgeving, beheermodel, gebruik en positie. Het maakt het voor cultuur- en jeugdorganisaties vaak moeilijk om ruimte in te zetten voor multifunctioneel gebruik. Het is duidelijk dat er nood is aan een ondersteunend kader dat beide sectoren in staat stelt opportuniteiten voor meervoudig gebruik te benutten, zonder daarbij de eigenheid van haar eigen ruimte te verliezen.

De diversiteit in het eigenaarschap van gebouwen belemmert veel organisaties om investeringen te doen en bepaalde taken op zich te nemen. Zeker bij parochiale infrastructuur is er sprake van complexe eigenaarskwesaties die de bestaanszekerheid van cultuur- en jeugdverenigingen in het gedrang brengen. Uit het Lokalenonderzoek² en een onderzoek van Formaat³ blijkt dat door een gebrek aan middelen en investeringen een groot deel van de parochiale infrastructuur sterk verouderd is. Bovendien wordt het parochiale patrimonium vandaag grondig geherstructureerd, waardoor heel wat erfpacht- en gebruiksovereenkomsten worden herbekeken en er strengere, bijkomende voorwaarden worden gesteld aan de gebruikers. Sommige organisaties dreigen uit de boot te vallen omdat ze omwille van hun gebrek aan een langdurig beschikkingsrecht geen aanspraak kunnen maken op de ondersteuningsmogelijkheden die vanuit het Departement Cultuur, Jeugd en Media worden aangeboden.

BALANS

Om in de toekomst zo weinig mogelijk van zowel de resterende open ruimte als de beschikbare grondstoffen

1 Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. (2017). *Advies bij het witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen*. Geraadpleegd via <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/23814>.

2 Thys, R. & Vermeersch, H. (2023). *Grootschalig lokalenonderzoek 2023. De nood aan een structureel lokaalbeleid*. Brussel: KSA Nationaal vzw.

3 Belmans, S. (2022). *Waar waren we gebleven?* Berchem: Formaat vzw.

te verbruiken, wordt het steeds belangrijker om het bestaande patrimonium te verduurzamen en optimaal in te zetten. Het beleid wordt geconfronteerd met de noodzaak om een versnelling hoger te schakelen in de klimaat- en energietransitie. De opgave om de gebouwde omgeving klimaatneutraal te maken en de Europese energie- en klimaatdoelstellingen te behalen, is geen sinecure en de urgentie is hoog. Bovendien worden sinds de COVID-19-crisis de ventilatienormen steeds dwingender, waardoor extra investeringen in binnenluchtkwaliteit zich opdringen.

Het engagement om het huidige infrastructuurpatrimonium in Vlaanderen sterk energetisch te verbeteren en waar mogelijk koolstofneutraal te maken, vraagt behalve de juiste profielen ook grote investeringen, en dat terwijl de onderhouds- en exploitatiekosten van de huidige cultuur- en jeugdinfrastructuur in Vlaanderen reeds hoog zijn. Infrastructuur is duur, en structurele onderinvesteringen leiden op de lange termijn tot steeds grotere herstel- en onderhoudsbedragen.

Vlaanderen moet daarom op zoek naar een gezonde balans tussen wat er reeds is, en wat er nog moet komen. Heel wat aangegane engagementen in de afgelopen legislatuur – zoals de bouw van een nieuw M HKA en de renovatie van Mu.ZEE, de Bourlaschouwburg en Opera Gent – vragen immers in de nieuwe legislatuur ook nog grote investeringen. De opdracht om het eigen patrimonium van de Vlaamse Gemeenschap te verduurzamen en CO₂-neutraal te maken, vraagt een gestructureerde aanpak via een masterplan voor de eigen cultuur- en jeugdinfrastructuur.

DUURZAAM INVESTEREN

De specifieke profielen die nodig zijn om gebouwen op een duurzame en toekomstbestendige manier te onderhouden, zijn schaars op de markt. Er is sprake van een *war on talent*, waarbij veel cultuur- en jeugdorganisaties de nodige expertise, begeleiding of ontzorging niet (structureel) in huis kunnen halen. Bovendien is niet alleen gebouwtechnische expertise vereist, maar ook begrip van de gevoeligheden binnen onze sectoren en dynamieken in het veld. De vraag naar overheidsop treden dat cultuur- en jeugdorganisaties de nodige ontzorging en begeleiding aanbiedt, is groot.

Het is duidelijk dat er nood is aan een structurele aanpak en goede beleidsafstemming op alle niveaus. Monitoring moet meer inzicht brengen in de staat van het landschap en Vlaanderen helpen om gerichte investeringen te doen in bovenlokale cultuur- en jeugdinfrastructuur. Lokale besturen moeten op hun beurt het Vlaamse infrastructuurbeleid vertalen in langetermijnplannen en investeringen, en ook voldoende ondersteuning bieden aan lokale cultuur- en jeugdorganisaties. Daarvoor moet het langdurig gebruiksrecht van gebouwen meer bij verenigingen en lokale overheden komen te liggen.

Verduurzamen beperkt zich echter niet tot het tegemoetkomen aan ecologische overwegingen en eisen, maar gaat ook over het in rekening brengen van sociaaleconomische aspecten en werken vanuit een langetermijnperspectief. Duurzame gebouwen zijn ook inclusieve gebouwen waarvan iedereen gebruik kan maken en waarin iedereen zich thuis voelt. Integrale toegankelijkheid van de Vlaamse (bovenlokale) cultuur- en jeugdinfrastructuur betekent dat iedereen gelijkwaardig en onafhankelijk aan cultuur- en jeugdbeleving kan doen. Ook dat vraagt investeringen, en gezien de omvang van het patrimonium en de beschikbare budgetten is dit een werk van lange adem.

KWALITATIEVE (PUBLIEKE) RUIMTE

Wanneer we spreken over kwalitatieve cultuur- en jeugdinfrastructuur, gaat het overigens niet louter over gebouwen of geprivatiseerde ruimtes maar ook over de ruimere omgeving eromheen, de open ruimte; de publieke ruimte. De publieke ruimte is geen statisch gegeven; ze ontstaat doordat de burger deze gebruikt. De culturele bagage en diverse achtergronden van burgers bepalen hoe we ons de publieke ruimte eigen maken. De geschiedenis leert dat hoe meer aandacht daarbij uitgaat naar kwaliteit voor iedereen, hoe duurzamer de cultuurobjecten die de mensen produceren en achterlaten in de publieke ruimte zijn en hoe sterker de waardering ervoor is.⁴ Eenzelfde zorg en aandacht bij het produceren van nieuwe uitingen van cultuur voor de publieke ruimte is ook vandaag nodig.

4 Accardo, M. & De Voldere, I. (2020). *Mappingonderzoek kunst in opdracht in de publieke ruimte*. Brussel: Idea Consult.

De Ridder, R. & Huybrechts, L. (2022). *Verkennd Onderzoek Kunst in Opdracht in de publieke ruimte*. Diepenbeek: UHasselt.

Seurinck et al. (2018). *Naar een stimulerend kunstopdrachtenbeleid voor de publieke ruimte in Vlaanderen. 8 aanbevelingen voor beleid en praktijk*. Geraadpleegd via <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/28384>.

Diezelfde publieke ruimte is par excellence de plek voor Kunst in Opdracht. Op vele plaatsen in Vlaanderen lanceren en realiseren vandaag zowel publieke als private opdrachtgevers kunstopdrachten. Kunst is immers betekenisvol voor de publieke ruimte. Ze gaat relaties aan met de mens en zijn omgeving en kent vele manieren om zich ten opzichte van maatschappelijke kwesties te positioneren. Kunst bevraagt, prikkelt de verbeelding en laat mensen anders naar hun omgeving kijken. De vele realisaties van kunstopdrachten in de publieke ruimte, de stijgende vraag naar artistieke bemiddeling en inbreng van deskundigheid bij samenwerkingsverbanden en ook de groeiende interesse voor de publieke ruimte bij kunstenaars, zijn daar het bewijs van.

De aanpak en eindproducten zijn echter zeer wisselend van kwaliteit. Kunst in opdracht is immers zelden de *corebusiness* van de initiatiefnemers. Daarom is het essentieel om publieke opdrachtgevers en beleidsmakers tot goed opdrachtgeverschap te blijven stimuleren, en de verdere professionalisering en kwaliteitsborging van kunst in opdracht door te zetten. Er is nood aan een duidelijke visie op het openbaar domein, en dit op verschillende schaalniveaus. Die visie moet worden verbonden met de rol van kunst, om op die manier in ieder werkproces in de publieke ruimte van meet af aan artistieke kwaliteit te incorporeren en integraal deel te laten uitmaken van het beleid.

PRO MEMORIE: KOM DE IN DE VORIGE LEGISLATUUR AANGEGANE AFSPRAKEN NA.

Afgelopen legislatuur deed de Vlaamse Regering zware investeringen in culturele topinfrastructuur en startte ze een groot aantal projecten op die engagementen voor de volgende legislaturen met zich meebrengen. Deze projecten lopen op middellange termijn en maken dat volgende legislatuur een bijkomende budgettaire inspanning noodzakelijk is. Vanuit het beleidsveld Cultuur moet er in de nieuwe legislatuur in totaal zo'n 115 miljoen euro op tafel worden gelegd voor de bouw van het nieuwe M HKA, 17 miljoen euro voor de renovatie van de Bourlaschouwborg, 15 miljoen euro voor Opera Gent en 14,5 miljoen euro voor de verbouwing van Mu.ZEE.

Bovendien hebben de COVID-19-crisis en de internationale spanningen van de laatste jaren hun stempel gedrukt op de wereldwijde bouwsector, waardoor de materiaalprijzen door het dak schoten. Alle lopende projecten geven nu reeds aan dat er nood is aan bijkomende financiële middelen. Bijgevolg moet Vlaanderen op zoek naar compromissen om de aangegane engagementen tot een goed einde te brengen. Behalve noodzakelijke besparingen en strategische keuzes, kan een verlaging van de btw voor renovaties aan cultuur- en jeugdinfrastructuur van 21% naar 6% de druk op de ketel verlagen.⁵ Daarvoor moeten er gesprekken met de Federale overheid worden aangegaan.

Om de reeds aangegane engagementen te realiseren, dient de Vlaamse Regering een budget van (minstens) 161,5 miljoen euro voor de ganse legislatuur te voorzien.

HUIDIG BELEID EN BELEIDSVOORSTELLEN

1. **Investeer in kwalitatieve en duurzame bovenlokale cultuur- en jeugdinfrastructuur via een integraal instrumentarium en flankerende maatregelen, en zorg voor een evenwicht tussen ontzorging en professionalisering voor de cultuur- en jeugdsector.**

Voorzie daarvoor een verhoging van 5 miljoen euro per jaar in het recurrente budget voor investeringssubsidies (+ 12% overhead), en veranker het beleid rond energiescans en -coachings structureel met een jaarlijks budget van 1,5 miljoen euro.

Eén van de taken van de Vlaamse overheid bestaat erin cultuur- en jeugdorganisaties in Vlaanderen en Brussel te ondersteunen door te investeren in bovenlokale infrastructuur. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media voert die opdracht uit via een adaptief instrumentarium, met onder andere de sectorale investeringssubsidies en de investeringssubsidies voor strategische cultuur- en jeugdinfrastructuur. Via de sectorale investeringssubsidies investeert de Vlaamse overheid in toekomstgerichte, veilige, toegankelijke en duurzame infrastructuur. De investeringssubsidies voor "strategische infrastructuur" worden dan weer ingezet voor volledige transformaties van infrastructuur, met als doel *state of the art* gebouwen te realiseren die van strategisch belang zijn voor de hele Vlaamse Gemeenschap.

De investeringssubsidies zijn vandaag goed ingeburgerd in de sector en het hoge subsidiepercentage van 60% biedt cultuur- en jeugdorganisaties de kans om grotere investeringen te doen. Toch vallen nog heel

5 Vandaag krijgen natuurlijke personen en bijvoorbeeld ook scholen een gunstig btw-tarief van 6% bij renovaties.

wat cultuur- en jeugdorganisaties uit de boot omwille van de eigendomssituatie van hun infrastructuur, beperkte eigen middelen en de gevraagde kwaliteitsstandaarden in relatie tot de werking.⁶ Bovendien is het jaarlijkse budget van 2,5 miljoen euro te laag in verhouding tot de ondermaatse staat van cultuur- en jeugdinfrastructuur in Vlaanderen en Brussel, en ook om de vooropgestelde klimaatdoelstellingen te behalen, is het budget ontoereikend.⁷

Naast de klassieke investeringssubsidies stelt het Departement CJM ook een renteloze energielening ter beschikking aan cultuur- en jeugdorganisaties die fotovoltaïsche panelen willen plaatsen en zo hun infrastructuur duurzamer willen maken. Daarbovenop werd de jeugdsector de afgelopen legislatuur aangemoedigd om het energieverbruik van zijn gebouwen aan te pakken via gratis energiescans en energiecoachings. Daarmee worden verenigingen uit het jeugdwerk die bereid zijn te investeren in de energie-efficiëntie van hun gebouw, ondersteund met de nodige knowhow. De Vlaamse overheid voorziet bovendien subsidies om de suggesties die uit de energiecoachings naar boven komen, aan te pakken.

Via een structurele samenwerking tussen het Departement CJM, VEB en Pulse kunnen de (gratis) energiescans en -coachings structureel worden verankerd en ook opengesteld naar de cultuursector. Gezien de diverse en complexe eigendomssituaties van de infrastructuren binnen de cultuur- en jeugdsector, is het daarbij belangrijk om energieadvies op maat te verschaffen. We moeten flexibele modellen voorzien waarmee we meer cultuur- en jeugdorganisaties bereiken dan vandaag. Daarnaast moet er ook meer begeleiding komen bij de implementatie van het energieadvies en het nemen van concrete acties. Binnen de cultuur- en jeugdsector is er immers de ambitie om te investeren in verduurzaming en energie-efficiëntie, maar het gebrek aan de nodige expertise vormt een grote drempel om reële stappen te zetten.

Uit verschillende gesprekken en werktafels met organisaties, partners en experts uit het veld blijkt dat de nood aan expertise en visievorming de draagkracht van cultuur- en jeugdorganisaties overstijgt. De nood aan een beleid dat verder gaat dan investeren en ook inzet op faciliteren, adviseren en begeleiden dringt zich op. Op dit moment beschikt het Departement Cultuur, Jeugd en Media echter niet over de nodige mensen, noch over voldoende middelen om cultuur- en jeugdorganisaties intensiever te begeleiden. Extra medewerkers zijn nodig om de dienstverlening en adviserende rol van het departement te versterken. Vooral bij de opstart van dossiers hebben organisaties nood aan begeleiding en advies maat.

Cultuur- en jeugdorganisaties moeten daarom worden toegeleid naar de juiste profielen en actoren die in staat zijn een plan van aanpak op te maken en langetermijnperspectief te voorzien. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media moet daarom op zoek naar welke samenwerkingsverbanden er mogelijk zijn. Wie zijn de relevante spelers in het ecosysteem? Welke partners kunnen de nodige begeleiding voorzien bij de voorbereiding van een dossier? Ook via info- studie- en inspiratiedagen kan het departement bijdragen aan het kweken van "infrastructuurgeletterdheid" binnen onze sectoren.

Uit het voorgaande blijkt dat er tegelijkertijd een kans en een uitdaging voor de Vlaamse overheid liggen om een integraal beleid te voeren en de investeringsmechanismen verder op punt te stellen, alsook het recurrente budget te verhogen. Als er daarbij een strategisch kader rond cultuur- en jeugdinfrastructuur wordt gevormd, dan wordt er vanuit onze sectoren een belangrijke bijdrage geleverd richting een duurzaam en toekomstbestendig vastgoedpatrimonium in Vlaanderen en Brussel.

2. **Bouw aan een overzicht van de cultuur- en jeugdinfrastructuur in Vlaanderen en Brussel, en deel inzichten, bevindingen en goede voorbeelden met de betrokken sectoren.**

Voorzie daarvoor een budget van 2,5 miljoen euro voor de doorontwikkeling van de inventaris gedurende de ganse legislatuur, en een jaarlijks budget van 100.000 euro om de inventaris operationeel te houden.

6 Janssens, J. & Berckmoes, T. (2020). *Investeringsubsidies voor bovenlokale cultuur- en jeugdinfrastructuur. Toekomstgerichte evaluatie van het Besluit van de Vlaamse Regering (2017-2021)*. Brussel: Idea Consult.

7 Thys, R. & Vermeersch, H. (2023). *Grootschalig lokaalonderzoek 2023. De nood aan een structureel lokaalbeleid*. Brussel: KSA Nationaal vzw.

Het jaarlijkse budget van 2,5 miljoen euro wordt eventueel aangevuld met extra middelen in uitvoering van het Vlaams Energie- en Klimaatplan. Op het budget is een verdeelsleutel van toepassing waarbij 70% van de middelen is bestemd voor cultuurinfrastructuur, en 30% voor jeugdinfrastructuur.

Voor de investeringssubsidies voor strategische cultuur- en jeugdinfrastructuur is er geen vastgelegd budget. De Vlaamse Regering heeft de taak om middelen te voorzien in functie van de ingediende dossiers.

Gericht investeren in cultuur- en jeugdinfrastructuur is slechts mogelijk mits een goed zicht op de huidige staat en de noden van het infrastructuurlandschap. De voorbije legislatuur werd er daarom sterk ingezet op onderzoek en de ontwikkeling van een inventaris van cultuur- en jeugdinfrastructuur. Die inventaris toont veel potentieel om via analyse en interpretatie inzicht te verschaffen over de ligging, omvang, staat, noden en uitdagingen van cultuur- en jeugdinfrastructuur in Vlaanderen en Brussel. Het is daarom belangrijk dat de basisinventaris verder wordt ontwikkeld tot een volwaardig beleidsinstrument dat de Vlaamse overheid in staat stelt een langetermijnvisie op cultuur- en jeugdinfrastructuur te ontplooiën. Ook naar onze sectoren toe kan de inventaris een krachtig instrument zijn om op een laagdrempelige manier informatie over hun infrastructuur ter beschikking te stellen. De inventaris biedt de mogelijkheid om op een eenduidige manier te communiceren over de voorzieningen die een infrastructuur aanbiedt, bijvoorbeeld op het vlak van toegankelijkheid.

Het in kaart brengen van het cultuur- en jeugdinfrastructuurlandschap in Vlaanderen en Brussel is slechts een eerste stap. De kennis en inzichten die uit die monitoring voortkomen, moeten ook worden vertaald naar sectorspecifieke aanbevelingen. Door informatie te ontsluiten en goede voorbeelden te delen, kan de Vlaamse overheid cultuur- en jeugdorganisaties aanmoedigen om concrete acties te ondernemen. Kennisdelingsmomenten, sensibiliseringsacties en begeleidingstrajecten zijn daarbij interessante ondersteunende pistes. Ook aan het lokale infrastructuurbeleid kunnen impulsen worden gegeven door informatie te ontsluiten en lokale overheden aan te moedigen in de opmaak van masterplannen en visievorming rond infrastructuur.

3. Promoot een nieuwe mindset rond gedeeld en tijdelijk ruimtegebruik via proefprojecten in de eigen infrastructuur en stimuleer initiatieven in de sector via experimentenwetgeving.

Voorzie daarvoor een budget van 2,5 miljoen euro voor de ganse legislatuur.

Veel cultuur- en jeugdorganisaties experimenteren vandaag al met tijdelijk gebruik van ruimtes en het delen van infrastructuur. Vaak wordt er echter nog te veel vanuit de eigen ruimtenoden gedacht, waardoor kansen onbenut blijven en de drempel naar volwaardig multidisciplinair gebruik te hoog blijft. Onze sectoren hebben nood aan een beleidskader rond gedeeld en tijdelijk ruimtegebruik dat stimulerend werkt en (administratieve) drempels wegwerkt.

Daarvoor moeten de protocollen en reglementeringen tussen verschillende beleidsdomeinen beter worden afgestemd. Ook steunpunten, leegstandbeheerorganisaties en pioniers uit het veld moeten meer worden betrokken en ingezet voor kennis- en expertisedeling. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media kan een nieuwe mindset rond gedeeld en tijdelijk ruimtegebruik stimuleren door een experimenteel reglement uit te zetten voor innovatieve projecten rond tijdelijk en/of gedeeld ruimtegebruik.

4. Investeer in een nieuw en duurzaam centraal depot voor de collecties van de Vlaamse Gemeenschap en neem een regierol op lokaal niveau op.

Voorzie daarvoor een budget van 25 miljoen euro.

De eigen instellingen en beheerders van de collecties van de Vlaamse Gemeenschap kampen vandaag met een depotproblematiek en zijn in de eerste plaats afhankelijk van de huur bij private partners zoals Katoen Natie. Als eigenaar van de collectie en inrichtende macht van deze musea, moet de Vlaamse overheid daarom op zoek naar een gecentraliseerde oplossing, zoals de bouw van een nieuw en duurzaam centraal depot met een gezamenlijk restauratieatelier en flankerende dienstverlening. Daarbij is het belangrijk dat er wordt gezocht naar een strategische locatie in Vlaanderen. Bovendien moet ook de samenwerking met andere partners worden onderzocht. Een eerste raming van de projectkost van zo'n eigen centraal depot bedraagt 25 miljoen euro.

Met een afgestemd depotbeleid voor cultureel en onroerend erfgoed⁸ kan de Vlaamse overheid het goede voorbeeld geven. Veel lokale besturen onderzoeken immers zelf de bouw van een nieuw depot voor hun eigen collecties. Daarbij kijken ze richting Vlaanderen voor cofinanciering in de vorm van investeringssubsidies. Zo onderzoekt de stad Antwerpen de bouw van een nieuw collectiecentrum. Ze plannen daarbij samen te werken met universiteit Antwerpen voor de uitbouw van een expertisecentrum. Het is een opportuniteit om, samen met de eigen Vlaamse instellingen in de stad (KMSKA en M HKA), mee te stappen in dit project. De

⁸ De Wilde, P. & Delrue, L. (2023). *Depotlandschap in Vlaanderen: landschapstekening en analyse van gedeelde uitdagingen*. Brussel: Agentschap Onroerend Erfgoed en Departement Cultuur, Jeugd en Media.

volledige noden voor de collecties van de Vlaamse Gemeenschap zullen hier wel niet kunnen opgevangen worden. Een bredere oplossing en visievorming is hier noodzakelijk.

De Vlaamse overheid moet in dit verhaal haar regierol opnemen en lokale besturen aanmoedigen om krachten te bundelen, plannen op elkaar af te stemmen en ervaringen te delen. Steden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden moeten vanuit een bovenlokaal cultureel-erfgoedbeleid de depotnoden van spelers op hun grondgebied meenemen en vertalen in projecten met een langetermijnvisie op het duurzaam bewaren van collecties.

5. Stimuleer lokale besturen om een masterplan cultuur- en jeugdinfrastructuur op te maken en oormerk middelen binnen het gemeentefonds voor de concrete uitvoering ervan.

Voorzien 3 miljoen euro om de opmaak van masterplannen te stimuleren en oormerk 150 miljoen euro binnen het gemeentefonds voor het uitvoeren van de masterplannen voor lokale cultuur- en jeugdinfrastructuur gedurende de ganse legislatuur

Voorzie een jaarlijks budget van 300.000 euro voor ondersteuning en begeleiding door Pulse, De Ambrassade, Formaat en Bataljong.

De Vlaamse overheid neemt vandaag haar verplichtingen op met betrekking tot het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid en biedt ondersteuning aan Vlaamse en bovenlokale cultuur- en jeugdorganisaties via een breed instrumentarium. De focus ligt daarbij steeds op het bovenlokale en Vlaamse niveau. Vlaanderen kan echter nog een bijkomende, meer stimulerende en initiërende rol opnemen ten aanzien van het lokale cultuur- en jeugdinfrastructuurbeleid door de opmaak van masterplannen cultuur- en jeugdinfrastructuur te stimuleren en te voorzien in begeleiding ervan.

Zo kan er vanuit de Vlaamse overheid een financiële impuls worden gegeven aan lokale besturen die bereid zijn een masterplan voor cultuur- en jeugdinfrastructuur te maken. De grootte van die impuls hangt af van het aantal, de soort en het bovenlokale karakter van de cultuur- en jeugdwerkinitiatieven die bij dat masterplan worden betrokken, met een maximumbedrag van 10.000 euro per gemeente en een maximaal subsidiepercentage van 60%. Gelet op de beleids- en beheercyclus van lokale besturen, zal de aanvraagperiode voor zo'n financiële ondersteuning tot eind 2026 lopen.

Voor de opmaak van een masterplan cultuur- en jeugdinfrastructuur zijn er niet alleen middelen, maar ook heel wat expertise nodig. De Vlaamse overheid kan die expertise voorzien door de rol van enkele bovenbouwspelers te versterken en structureel te verankeren. Vanuit Pulse, De Ambrassade, Formaat en Bataljong kan er expertise worden gebundeld en een centraal aanspreekpunt voor lokale besturen worden gecreëerd.

Voor de uitvoering van de masterplannen door de lokale besturen moet een budget van 150 miljoen euro binnen het gemeentefonds worden geoormerkt.

6. Ondersteun kwaliteitsvolle realisatie van kunstwerken in de publieke ruimte door een recurrent instrument te ontwikkelen dat gedeeltelijke financiering en professionele ondersteuning biedt.

Voorzie daarvoor een budget van 1,5 miljoen euro per jaar, waarvan 12% overhead (personeelskredieten).

Het Departement Cultuur, Jeugd en Media zet via het platform Kunst in Opdracht een kunstopdrachtenbeleid uit dat kwaliteitsvolle en betekenisvolle (semi-)publieke ruimte garandeert. Het platform verbindt het professionele kunstenveld met stakeholders uit de publieke én private opdrachtcontext en de (semi-)publieke ruimte door het initiëren, stimuleren en coördineren van een kennisnetwerk.

Via beleidsontwikkeling, adviesverlening, kennisuitwisseling, praktijkversterking, reflectie, onderzoek en voorbeeldprojecten versterkt het platform het beleid en de praktijk van Kunst in Opdracht, en geeft het zichtbaarheid aan deze specifieke dimensie van de publieke ruimte. Uit het evaluatietraject van het decreet Kunst in Opdracht blijkt dat de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid – die vanuit hun bouwbudgetten middelen inzetten voor de realisatie van een kunstwerk – de meerwaarde van kunst voor de leefomgeving in Vlaanderen erkennen. Het decreet Kunst in Opdracht is echter niet van toepassing op de publieke ruimte en laat daar veel onbenut potentieel liggen.

Uit verschillende onderzoeken en uit het proefproject “stimuleringsinstrument Kunst in Opdracht in de publieke ruimte” (2021 en 2022) blijkt dat er vraag is naar een structureel instrument voor de realisatie van kunstopdrachten in de publieke ruimte. Dat instrument moet zowel op artistiek, inhoudelijk, ruimtelijk als financieel vlak ondersteuning bieden, en de ambitie om de kwaliteit van de publieke ruimte te bevorderen haalbaar en realistisch maken.

Een structureel beleidsinstrument stelt het Departement Cultuur, Jeugd en Media in staat ruimte te bieden aan cultuur en de meerwaarde van kunst voor de leefomgeving te laten resoneren over de beleidsdomeinen heen. Bewustzijn creëren rond het opbouwen van het patrimonium en erfgoed voor de toekomst

maakt hier een onlosmakelijk onderdeel van uit. Vandaag ontbreekt een doorgedreven collectiebeheer van de gerealiseerde kunstopdrachten in het patrimonium van het Departement Cultuur, Jeugd en Media, en is er nog een grote nood aan handvaten voor collectiebeheer door opdrachtgevers die meerdere kunstopdrachten realiseren.

Met een recurrent stimuleringsinstrument dat vertrekt vanuit een integrale visie op kunst in de publieke ruimte, kan de Vlaamse overheid bijdragen aan gedegen beeldkwaliteitsplannen in verschillende steden en gemeentes in Vlaanderen en Brussel. Bovendien moet zo'n instrument opdrachtgevers stimuleren tot een grondige analyse van de context en situatie van de publieke ruimte, zodat de kwaliteit van de leefomgeving en culturele beleving voor de burger wordt verbeterd.

LITERATUURLIJST

- Accardo, M. & De Voldere, I. (2020). *Mappingonderzoek kunst in opdracht in de publieke ruimte*. Brussel: Idea Consult.
- Belmans, S. (2022). *Waar waren we gebleven?* Berchem: Formaat vzw.
- De Ridder, R. & Huybrechts, L. (2022). *Verkenkend Onderzoek Kunst in Opdracht in de publieke ruimte*. Diepenbeek: UHasselt.
- De Wilde, P. & Delrue, L. (2023). *Depotlandschap in Vlaanderen: landschapstekening en analyse van gedeelde uitdagingen*. Brussel: Agentschap Onroerend Erfgoed en Departement Cultuur, Jeugd en Media.
- Dewaelheyns, V. & Vanemten, E. in Publieke Ruimte (2021, juni). *Kunst in Opdracht in het voedsellandschap van ILVO*. Geraadpleegd via https://ilvo.vlaanderen.be/uploads/documents/Onderzoekskouter/TPR42_ILVO_DEF.pdf
- Janssens, J. & Berckmoes, T. (2020). *Investeringsubsidies voor bovenlokale cultuur-en jeugdinfrastructuur. Toekomstgerichte evaluatie van het Besluit van de Vlaamse Regering (2017-2021)*. Brussel: Idea Consult.
- Seurinck et al. (2018). *Naar een stimulerend kunstopdrachtenbeleid voor de publieke ruimte in Vlaanderen. 8 aanbevelingen voor beleid en praktijk*. Geraadpleegd via <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/28384>
- Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. (2017). *Advies bij het witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen*. Geraadpleegd via <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/23814>.
- Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. (2021). *Advies over het experimenteel reglement Kunst in Opdracht in de publieke ruimte*. Geraadpleegd via https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2021-06/20210406_advies_reglement_kunst_in_opdracht.pdf
- Thys, R. & Vermeersch, H. (2023). *Grootschalig lokalenonderzoek 2023. De nood aan een structureel lokaalbeleid*. Brussel: KSA Nationaal vzw.
- Van Herck, B. & Bervoets, W. (2018). *Naar een actualisering van het wetgevend kader voor kunst in opdracht en een beleidsvoorbereidend praktijkonderzoek voor de realisatie van kunst in het publieke domein*. Brussel: Idea Consult.

Titel themapaper
Bijdrage

**KENNISONDERBOUWD BELEID
OVERKOEPELEND**

KORTE SITUERING

Kennis voedt beleid. kennisonderbouwde beleidsvisies leunen op **drie** met elkaar communicerende **kennisvormen** die samen voor een robuuste kennisbasis zorgen. Ze kijken daarbij steeds naar het heden, verleden en de toekomst van beleid:

- Monitoring van de huidige situatie: basiscijfers, ontwikkelingen en tendensen
- Beleidsevaluaties: ex-ante, ex durante of ex- post
- Andere vormen van beleidsrelevant onderzoek zoals toekomstverkenningen, landschapstekeningen, veldverkenningen, ...

Een **waardevolle kennisinfrastructuur** die deze vormen van kennis voortbrengt, versterkt en met elkaar in verband brengt, vormt dan ook de **basis voor een sterk en gedragen cultuur-, jeugd- en mediabeleid**. Beleidskeuzes en bestuurlijke beslissingen vloeien logischerwijs dan ook voort uit deze kennisinfrastructuur.

De afgelopen beleidsperiode werden **heel wat initiatieven** genomen om kennis als hoeksteen van het cultuur-, jeugd- en mediabeleid naar voor te schuiven en om als Vlaamse overheid de rol van kennisknooppunt op te nemen. Deze initiatieven – met voorbeelden als het verzamelen en ontsluiten van relevante beleidsindicatoren rond jeugdwerk, kinderrechten, lokaal vrijetijdsbeleid, sociaal-cultureel volwassenenwerk, (amateur)kunsten, erfgoed, het opstellen van een onderzoek- en evaluatieagenda, het coördineren van beleidsrelevant onderzoek – **focussen enkel op specifieke onderdelen** van het cultuur-, jeugd- en mediabeleid en **staan vaak los van elkaar**.

Meer specifiek focusten deze initiatieven op het **in kaart brengen en beantwoorden** van onze **kennismoden** en het beantwoorden ervan. Zo liep binnen het *onderzoeksbeleid* in nauwe samenwerking met de sectorale steunpunten en de kenniscentra een oefening rond de kennismoden binnen Kunsten, Circus, Bovenlokaal cultuurbeleid, Sociaal-cultureel volwassenenwerk en Erfgoed. Deze kregen een antwoord binnen een landschapstekening voor de eerste vier sectoren en een strategische visienota voor Erfgoed. Daarnaast kwamen *onderzoek- en evaluatienoden* aan bod via een langetermijn agenda. Het Departement vernieuwde op basis hiervan haar visie op het *evaluatie- en onderzoeksbeleid* en wil hier nu sterker op inzetten. Ook werden heel wat *monitorings-trajecten* verder- en opgezet, zoals de lokale vrijetijdsmonitor, Jeugdwerk in Cijfers, Basisinventaris Cultuur- en Jeugdinfrastructuur, Kinderrechtenmonitor...

Elk van deze initiatieven droeg bij aan kennisgedreven beleid. Maar in een snel veranderende samenleving speelt een **goed uitgebouwde en breed gedeelde kennisinfrastructuur** waarin elk van deze vormen van beleidskennis elkaar aanvullen en versterken **een fundamentele premisse voor goede beleidswerking**. Een sterke kennisinfrastructuur – het divers geheel aan acties rond monitoring, evaluatie en onderzoek – zorgt voor een beter begrip van de snel opeenvolgende en vaak complexe uitdagingen van vandaag en maakt een effectieve en efficiënte reactie op deze uitdagingen mogelijk. De digitale versnelling waarin onze maatschappij, en in het bijzonder ons werkveld, zich moeten bewegen zorgen dat de nood aan een kwaliteitsvolle en gedegen kennisinfrastructuur alleen maar toeneemt. Een goed onderbouwde en breed gedragen kennisinfrastructuur versterkt niet alleen onze bestuurskracht, het versterkt onze sector en draagt bij tot het vertrouwen van burger in de overheid.

De **bestaande kennisinfrastructuur**, een divers geheel aan acties rond monitoring en evaluatie en onderzoek, **moet** daarom **verder worden verdiept, versterkt en op elkaar afgestemd** en moet nog meer actief worden ingezet door de Vlaamse overheid en het werkveld.

OMGEVINGSANALYSE

Een **waardevolle kennisinfrastructuur** kan omschreven worden aan de hand van vijf kenmerken:

- **Breed:**
 - Het kijkt naar alle aspecten van het cultuur-, jeugd- en mediabeleid, zowel in termen van inhoud (bv. financiën, aanbod, bereik...) als naar soorten kennis die ontspringen vanuit diverse methodologieën (bv.

kencijfers, trends en ontwikkelingen, verdiepende interpretaties en beschrijvingen...).

- **Kwaliteitsvol:**
 - Het garandeert kwaliteitsvolle kennis, zowel op vlak van data en monitoring (bv. relevantie, volledigheid, betrouwbaarheid...) als op vlak van evaluatie en onderzoek (bv. validiteit, robuustheid...)
- **Transversaal:**
 - Het werpt vanuit verschillende perspectieven een kritische blik op (delen van) het werkveld en het cultuur-, jeugd- en mediabeleid en gaat op actief op zoek naar onderlinge relaties. Het vertrekt daarbij van een holistische benadering die alle relevante dimensies en factoren in overweging neemt binnen beleidsvraagstukken.
- **Verbonden:**
 - De onderlinge bouwstenen van de kennisinfrastructuur versterken en gaan met elkaar in gesprek.
- **Duurzaam:**
 - Het kijkt naar cultuur-, jeugd- en mediabeleid en diverse werkvelden vanuit een lang termijnperspectief gericht op veerkrachtige oplossingen die de toekomstige noden van het werkveld en de samenleving in acht nemen.

De **huidige kennisinfrastructuur** voldoet nog niet aan deze kenmerken en het groeiverhaal willen we verderzetten

- (1) Er is **onvoldoende kennis** beschikbaar en ontsloten over bepaalde kennisnoden binnen (delen van) het werkveld cultuur, jeugd en media. Er bestaan bovendien nog **heel wat kennishiaten**.
 - Nood aan bredere kennisbasis
- (2) De **beschikbare kennis is niet voldoende kwaliteitsvol**.
 - Nood aan meer kwaliteitsvolle kennis
- (3) De **kennis** over het brede werkveld binnen cultuur, jeugd en media en al hun diverse subsectoren is nog **te versplinterd** over verschillende structuren en is er een onvoldoende overkoepelende blik.
 - Nood aan een meer transversale kennisbasis
- (4) **Diverse bouwstenen van de kennisinfrastructuur** zoals monitoring en evaluaties zijn **onvoldoende op elkaar afgestemd**.
 - Nood aan verbonden bouwstenen binnen de kennisinfrastructuur
- (5) De huidige kennisinfrastructuur slaagt er **onvoldoende in ontwikkelingen en trends in kaart te brengen en te begrijpen** binnen het werkveld en het beleid. Bovendien is er nog te vaak is er **onvoldoende aandacht voor de continue bruikbaarheid en relevantie** van de verschillende vormen van kennis.
 - Nood aan een duurzame en bruikbare kennisinfrastructuur

Daarnaast wordt de **opgebouwde kennis onvoldoende actief ingezet** binnen de beleidswerking van de Vlaamse overheid en het brede werkveld van cultuur, jeugd en media. Kennis kan maar inwerken op het beleid en werkveld als het vanuit verschillende richtingen kan doorstromen zodat betrokken partijen hierop kunnen (verder)bouwen en deze kunnen raadplegen en toepassen. Momenteel wordt de **diverse kennisbronnen** echter **onderbenut** bij het voorbereiden, implementeren en evalueren van het beleid.

Om een ambitieus cultuur-, jeugd- en mediabeleid te voeren dat onderbouwd is met kwaliteitsvolle kennis moet er daarom ten volle ingezet worden op het **verder uitbouwen van een waardevolle, kennisinfrastructuur** die het brede werkveld monitort en overschouwt en analyseert en evalueert. Het Departement CJM dient hierin **een strategische coördinatierol** op te nemen, waarin het de diverse initiatieven en actoren die werken aan deze brede kennisbasis op elkaar afstemt, en waarin ze ook zelf deze kennisinfrastructuur voedt en opbouwt. Ze heeft deze kennisbasis nodig om alle aspecten van de beleidscyclus adequaat op te nemen: beleidsvoorbereiding- en evaluatie en ook beleidsuitvoering zelf.

Vanuit deze coördinatierol stuurt de Vlaamse overheid bovendien het werkveld binnen cultuur, jeugd en media en al hun subsectoren aan om zelf vanuit deze kwaliteitsvolle en duurzame kennisbasis te werken en hun praktijk te ontwikkelen.

BELEIDSVOORSTEL EN-ACTIES

Het departement **investeert in kennisonderbouwd beleid** en voert een **activerende data- en analysestrategie**. We zorgen voor solide cijfermateriaal, inzichten en gedegen onderzoeks- en evaluatiebeleid.

1. DCJM heeft in haar kernproces een rijke bron aan data. Het wil daarom verder bouwen aan kwaliteitsvolle kennis, inzichten en vooruitzichten over en binnen beleidsdomeinen en vanuit transversale blik
 - a. DCJM wil versnelling brengen in haar analysestrategie om solide cijfermateriaal over haar sectoren te

voorzien via het regelmatige ontsluiten van recente kerncijfers

b. DCJM wil inzetten op trends en ontwikkelingen, die bekeken worden over de tijd en onder verschillende actoren: overheden, organisaties, bezoekers en beoefenaars.

3. DCJM wil op regelmatige basis kennisnoden en -hiaten in kaart brengen, zowel vanuit sectorale als transversale blik
4. DCJM wil verder inzetten op een ééngemaakte en doelgerichte data- en analysestrategie over de beleidsdomeinen heen zonder daarbij de specificiteit van elke (sub)sector uit het oog te verliezen.
5. DCJM wil de diverse, lopende monitoringstrajecten samenbrengen tot één sterk geheel waarin individuele onderdelen elkaar versterken en verrijken en wil die inzetten voor diepgaandere analyses die kijken naar evoluties, trends en ontwikkelingen en hoe daarop in te spelen.
6. DCJM wil de beleidsmonitoring verdiepen met diepgaande beleidsrelevante onderzoeken en evaluaties en bouwt daarom voort aan haar onderzoeks- en evaluatiebeleid.
7. DCJM wil investeren in een breed, centraal kennisplatform dat kennisdeling tussen overheid en sector, organisaties en lokale besturen stimuleert en bovenstaande acties consolideert.

Met deze acties kan DCJM haar **actieve rol als kennisknooppunt** in de beleidscyclus opnemen en bijdragen tot een kennisgedreven, en zo performant en gedragen, cultuur-, jeugd- en mediabeleid. Het kan zo bovendien de waarde van haar sectoren met een overkoepelend, aansprekend en impactvol verhaal de kracht, waarde en relevantie van onze beleidsvelden en haar subsectoren in de verf zet.

Deze publicatie is een uitgave van het Departement Cultuur, Jeugd en Media.
(Juni 2024)

Verantwoordelijke uitgever:
Bart Temmerman
Departement Cultuur, Jeugd en Media
Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel

Depotnummer:
D/2024/3241/218

Grafisch ontwerp / illustraties:
Catapult